

LÖÖPPI

4 / 2023 • HELSINGIN SEUDUN JOURNALISTIT

NYT PUHUU VESA-PEKKA KANGASKORPI

Keskisuomalaisen konsernijohtaja provosoi ja tökkii tietoisesti.

**HELSINGIN SEUDUN
JOURNALISTIEN JÄSENLEHTI**

30. vuosikerta

Vastaava päätoimittaja

Marjaana Varmavuori
puh. 050 545 4130
marjaana.varmavuori@gmail.com

Tuottaja

Annamari Typpö
puh. 050 387 4005
annamari.typpo@gmail.com

Graafikko

Outi Kainiemi

Muu julkaisuryhmä

Satu Björn
Pekka Holmström
Katri Kangas
Valtteri Parikka
Tommy Pohjola

Kannen kuva

Pekka Holmström

**Helsingin Seudun Journalistit
Puheenjohtaja**

Marjaana Varmavuori

HSJ:n toimisto

Kaisaniemenkatu 1 BA 7. krs.
00100 Helsinki

Toiminnanjohtaja

Nina Erho

Hallintopäällikkö

Jaana Virtanen

Ilmoitushankkija

Erkki Hirvonen
puh. +358 50 550 6172
eki.hirvonen@kolumbus.fi

Painopaikka

Grano

ISSN-L 1455-0032

**HSJ TIEDOTTAA TILAISUUKSISTA
SÄHKÖPOSTILLA. VARMISTA,
ETTÄ MEILLÄ ON TOIMIVA
SÄHKÖPOSTIOSOITTEESI.**

LAURA VESA

Instagramissa julkaistuissa uutissisällöissä teksti on ensimmäistä kertaa journalismin historiassa alisteinen kuvalle, sanoo kuvajournalismin tutkija Jenni Mäenpää.

- 3 PÄÄKIRJOITUS**
- 4** Vallaton vallankäyttäjä
- 10** Lapsipuolen asemassa
- 16 KOLUMNI** Helpotus uutispimennosta
- 18** Talar du svenska?
- 22** Takaisin lähtöpisteeseen
- 26 HELMIJUTTU** Sosiaalityöntekijöiden matkassa
- 30** Kuolema lavalla
- 32** Operaatio Oslo
- 35 KÄÄNNEKOHTA** Jos Sonja Saarikoski olisi diktaattori, hän räjäyttäisi yhden asian heti
- 36 HUOPAAJA**

Äiti, mä tiiän kyllä

OLIN KUVITELLUT, että teini-ikäiset lapseni elävät jokseenkin täydellisessä uutispimennossa. Postiluukusta kolahtavaa sanomalehteä tai digilehtiä kohtaan he eivät ole osoittaneet minkäänlaista kiinnostusta, eivätkä televisioruudussamme pyöri kuin Youtube, suoratoistopalvelut ja Playstation-pelit. Perheen aikuisilla kun ei ole aikaa lojua tv:n ääressä.

Kun olen alkanut valistaa heitä jostakin kiinnostavasta uutistapahtumasta, vastaus on kuitenkin usein yllättäen ollut: ”Äiti, mä tiiän kyllä.” He ovat olleet perillä niin Wagner-johdaja **Prigožinin** kapinan, yliopistovaltauksien ja kaasuputken vaurioitumisen kaltaisista isommista uutisista kuin monista pienemmistäkin aiheista.

Kiitos tästä kuuluu paljon parjatululle kiinalaiselle videopalvelulle Tiktokille. Sovellus toimii eri tavalla kuin moni muu sosiaalinen media. Sen käyttö ei perustu tiettyjen tilien seuraamiseen, vaan algoritmi tarjoaa sisältöä käyttäjän aiempien kiinnostuksen kohteiden perusteella. Nuorisolla siis tuntuisi olevan kiinnostusta hupailuvideoiden lisäksi myös yhteiskunnallisiin aiheisiin, jos ne vain tarjoillaan sopivan kompaktissa ja viihdyttävässä muodossa.

Tämä käy ilmi myös marraskuun alussa julkaistusta Median tutkimussäätiön rahoittamasta tutkimuksesta. Vaikuttajamarkkinointi-

toimisto Ping Helsingin tilaamassa ja Norstatin toteuttamassa kyselytutkimuksessa selvitettiin suomalaisten sosiaalisen median käyttötottumuksia ja suhtautumista somevaikuttajiin. Kyselyyn vastasi runsas tuhat 15–65-vuotiasta.

Yli puolet vastaajista ilmoitti kyselyssä käyttävänsä somea uutismedioiden somesisältöjen seuraamiseen. 15–24-vuotiaat vastaajat puo-

lestaan kertoivat seuraavansa niiden lisäksi viihdemedioita ja somevaikuttajia.

Tutkimuksen mukaan somevaikuttajat ohjaavatkin etenkin nuorten huomiota. Heidän jakamansa sisältö on saanut lähes kolmasosan nuorista vastaajista kiinnostumaan poliittisista tai yhteiskunnallisista asioista

ja kiinnittämään niihin aiempaa enemmän huomiota.

Somessa on kuitenkin tunnetusti myös sudenkuoppansa. Lasten Tiktok-syötteessä tulee vastaan paljon muutakin kuin mediatalojen tuottamaa, luotettavaa sisältöä. Somevaikuttajia on moneen junaan, ja joukossa hääräi myös vastamedioita. Mediakasvatukselle ja kriittiselle medialukutaidolle on siis edelleen tarvetta – ehkä enemmän kuin koskaan. ●

**”Some-
vaikuttajat
ohjaavat
etenkin nuorten
huomiota.”**

Marjaana Varmavuori

marjaana.varmavuori@gmail.com

VALLATON VALLAN- KÄYTTÄJÄ

Vesa-Pekka Kangaskorpea on tituleerattu ”Härmämedian Murdochiksi”. Hän on Suomessa poikkeuksellisen merkittävä, näkyvä ja arvosteltu mediavallan käyttäjä, vaikka omasta mielestään hän ei ole vallankäyttäjää ensinkään.

TEKSTI VALTTERI PARIKKA KUVIVAT PEKKA HOLMSTRÖM

Vesa-Pekka Kangaskorpi luonnehtii itseään maakunnassa toimivan pienehkön yrityksen toimitusjohtajaksi. Siitä asemasta on hänen mielestään pitkä matka merkittävään vallankäyttöön.

Haastattelua on kulunut melkein tunti, kun **Vesa-Pekka Kangaskorven** suusta syöksähtää lausunto, jollaista harvemmin tällaisissa haastatteluissa kuulee.

– Kyllähän mulla on saatana oikeus sanoa, mitä mä vittu haluan.

Haastattelunauhuri nappaa merimiesmäisen puuskahduksen Elinkeinoelämän keskusliiton neuvotteluhuoneessa Eteläranta 10:ssä Helsingissä. *Lööppi* on tarjonnut Kangaskorvelle mahdollisuuden vastata kritiikkiin, jota hän sai osakseen edellisessä lehdessä. Sitä varten on varattu reilusti aikaa ja kahvia.

Syyskuun *Lööpissä* toimittaja **Elina Lappalainen** kirjoitti Kangaskorvesta tiukkasanaanisen kolumnin otsikolla *Jakolinjoja kaivava mediajohtaja*.

Lappalaisen mukaan Kangaskorpi polarisoi keskusteluilmapiiriä muun muassa siten, että hän nälvii X:ssä (entinen Twitter) vasemmistopoliitikkoja ja kehuu kokoomuspoliitikkoja – ja asettaa näin median suuromistajana puolueettoman journalismin kyseenalaiseen valoon. Lappalaisen mukaan Kangaskorpi ei myöskään ole puolustanut journalismia niinä hetkinä, kun oikeistohallituksesta on hyökätty toimitusten kimppuun.

– *Suhteessa suomalaisen journalismin [puoluepoliittisesti sitoutumattomaan] perinteeseen Kangaskorven puheet näyttävät olevan irtiotto tai poikkeavan totutusta linjasta. Journalismi tarvitsee puolustamista, ei mediajohtajaa, joka kaivaa maata omiensa alta*, Lappalainen kirjoitti.

TOIMITTAJAN näkökulmasta Vesa-Pekka Kangaskorpi on erinomainen haastateltava, suorastaan sitaattiautomaatti. Puhetapa tosin on kuin oikeistopopulistin käsikirjasta: harvassa asiassa on harmaan sävyjä. Hän puhuu pehmentelemättä ja suoraan, värikynää säästämättä. Hän on persoona, joka jää mieleen.

Myös asemansa puolesta 60-vuotias Kangaskorpi on kiinnostava. Hän on mediatalo Keskisuomalaisen konsernijohtaja ja suurin henkilöomistaja. Yhtiö on Suomen suurimpia media-yhtiöitä. Konserniin kuuluu kymmeniä maakunta-, paikallis- ja kaupunkilehtiä ympäri Suomen. Lisää on viime vuosina osteltu tiuhaan.

Kangaskorpi on myös media-alan ja graafisen teollisuuden yritysten edunvalvontajärjestön Media-liiton puheenjohtaja ja Elinkeinoelämän keskusliiton hallituksen jäsen. Kangaskorpi on verkostoitunut erittäin kattavasti keskeisten päättäjien kanssa – onhan hän entinen eduskunnan kansainvälisten asioiden neuvoskin.

Kangaskorpi on siis vallankäyttäjä, jota on syytä

haastatella kriittisesti, toimittajan työn ydintä kun on olla vallan vahtikoira. Sen Kangaskorpi tietää ja ymmärtää, mutta tenttaamisen perusteluista hän on toista mieltä.

– En koe olevani vallankäyttäjä.

Miten niin? Olet käytännössä Helsingin ulkopuolisen median pääjohtaja.

– En ole koskaan ajatellut sitä noin. Itsestäni se kuulostaa lähinnä vitsiltä. Olen tuolla maakunnassa toimivan pienehkön yrityksen toimitusjohtaja, mutta siitä on vielä pitkä matka merkittävään vallankäyttöön. Ne, jotka käyttävät merkittävää valtaa, on valittu poliittisilla vaaleilla.

Kangaskorpi perustelee väitettään sillä, ettei hänellä ole valtaa journalismiin. Hän on hyvin tarkka rajanvedosta: hän hoitaa bisnestä ja journalistisesta sisällöstä vastaavat päätoimittajat. Keskusteluja päätoimittajien kanssa käydään silti monistakin asioista.

Se on kuitenkin sanottava, että aivan pieni Kangaskorven johtama yritys ei media-alalla ole. Konsernin liikevaihto liikkuu runsaassa 200 miljoonassa eurossa, ja työntekijöitä on 5000.

Mutta sinä päätät päätoimittajista ja resursseista. Onhan se nyt selkeää vallankäyttöä.

– Totta, se on ehkä se merkittävin asia. Minun kauttani tulevat kaikki päätoimittajat. Jonkunhan ne päätoimittajat on valittava. Minun mahdollisuuteni vaikuttaa olisi käytännössä se, että annettaisiin potkut. Minun aikanani näin on tehty parin kolmen ison lehden päätoimittajan kohdalla. Mutta niissäkään ei ole ollut kyse sisältöön liittyvistä asioista.

Kangaskorpi lisää, että sisältökysymyksiin hänen johtamansa hallitus puuttuisi vain sellaisissa tapauksissa, joissa ”joku päätoimittaja ryhtyisi voimakkaasti kirjoittamaan jotain kansanryhmää tai sukupuolivähemmistöä vastaan”.

Hänen mukaansa Keskisuomalainen pitää tiukkaa linjaa ihmisoikeuksiin ja sukupuolten tasa-arvoon liittyvissä kysymyksissä. Hän sanoo ottaneensa kantaa esimerkiksi jääkiekkjoukkue Jypin **Severi Lahtisen** raiskaustuomion uutisointiin ja tuoneensa taustakeskusteluissa esiin, ettei yritys voi sponsoroida tällaisen tuomion saanutta pelaajaa. Pian tämän jälkeen Keskisuomalaisen nimikkopelaaja irtisanottiin.

Uutisvoittoja Jypä lähellä oleva Keskisuomalainen ei kuitenkaan tapauksen ensivaiheissa saanut. Se vähän jopa harmittaa Kangaskorpea.

Eikö Medialiiton johtaminenkaan ole mielestäsi vallankäyttöä?

– Edunvalvontatehtävissä olen pyrkinyt vaikuttamaan esimerkiksi arvonlisäveron kevennyksiin sekä Ylen roolittamiseen ja tehtäviin. Jos se on vallankäyttöä, niin sellaiseen vallankäyttöön olen osallistunut.

Vaikka koekaan olevasi vallankäyttäjää, ymmärrätkö kuitenkin kritiikkiä, jonka mukaan noin merkittävässä asemassa tulisi asetella sanansa tarkemmin esimerkiksi sosiaalisessa mediassa?

– Ymmärrän. Olen tehnyt sen ratkaisun, että kirjoitan tietoisesti vähän kärjekkäämmin. Provosoin ja tökin keskustelua tarkoituksella ja katson, minkälaisia reaktioita tulee. Käytän sarkasmia, mutta en ole kenellekään ilkeä, Kangaskorpi sanoo.

– Onhan minullakin mielipiteenvapaus. Kannatan moniarvoista keskustelua. Sanon mielipiteeni ja kannustan muitakin siihen. Kantansa on hyvä perustella, mutta ei sekään ole mikään pakko. Minua ärsyttää, että kirjoitetaan, etten minä saisi sanoa mielipidettäni.

KANGASKORPEEN kohdistuva kritiikki keskittyy usein nimenomaan siihen, että hän tuntuu ottavan julkisessa keskustelussa vahvoja puoluepoliittisia kantoja.

Lappalaisen kolumnissa Kangaskorven somekäytöstä kritisoidaan ristiriidasta sen kanssa, miten monet mediatilat ohjeistavat omia toimittajiaan. Ohjeiden mukaan toimittajan somessa esittämät mielipiteet eivät saa vaarantaa yleisön käsitystä uutistyön riippumattomuudesta ja tasapuolisuudesta.

Tokikaan Kangaskorpi ei ole toimittaja – mutta toisaalta hän omistaa toimittajien työpaikat ja johtaa puhetta Medialiitossa. Siksi on vähintäänkin kiinnostavaa, millaisia vaikutuksia hänen mielipiteillään kenties on sanomalehtien lukijoihin.

Ogasta mielestään Kangaskorpi ei vaaranna yleisön käsitystä tasapuolisesta journalismista. Sitä hän perustelee toistamalla, ettei vastaa lehtiensä journalistisista valinnoista. Hän sanoo puolustavansa vapaata mediaa monin tavoin.

Toisaalta hän ajattelee, ettei hänen mielipiteillään edes ole kovin suurta vaikutusta. Hän ei myöskään myönnä, että nälväisi sosiaalisessa mediassa erityisesti vasemmistoa ja suosisi oikeistoa. Vaikka siltä hän se vahvasti näyttää.

Kangaskorpi lisää, että hänestä esimerkiksi elinkeinoministeri **Wille Rydmanin** (ps) hyökkäykset yksittäistä toimittajaa vastaan osoittavat huonoa harkintaa. Hän muistaa kuitenkin korostaa, että ministerilläkin on vapaus sanoa, mitä haluaa.

” EN OLE PUOLUEPOLIITTISESTI AKTIIVINEN ENKÄ ENÄÄ MINKÄÄN PUOLUEEN JÄSEN. NÄISSÄ HOMMISSA PITÄÄ OLLA AIKA VAROVAINEN: OTAN KANTAA VOIMAKKAASTI, MUTTA EN PUOLUEPOLIITTISESTI.”

Mikä on sinun puoluekantasasi?

– Olen ollut kahden puolueen puoluekokouksessa: opiskelija-aikana kokoomuksen kokouksessa ja sitten keskustan kokouksessa olin esittämässä **Olli Rehniä** keskustan varapuheenjohtajaksi. Mutta en ole puoluepoliittisesti aktiivinen enkä enää minkään puolueen jäsen. Näissä hommissa pitää olla aika varovainen: otan kantaa voimakkaasti, mutta en puoluepoliittisesti.

Entä millainen on arvomaailmasi?

– Aatteellisesti olen voimakkaasti markkinatalousjärjestelmän puolella ja enemmän oikealla kuin vasemmalla. Minua tökkivät tietyt ideologiset ulottuvuudet, kuten liian pitkälle menevä ihmisten holhoaminen ja yhteiskunnan liian voimakas sekaantuminen tiettyihin asioihin. Ja näyttää siltä, että demarit tekevät sitä enemmän kuin monet muut.

SIIRRYTÄÄN puhumaan journalismista ja siihen liittyvästä bisneksestä.

Kiinnostavaa on esimerkiksi se, miksi Keskisuomalainen haluaa niin voimakkaasti ostaa itselleen pieniä paikallislehtiä. Verkkosivuilla sen omistuksiin on listattu jo 72 erilaista sanomalehteä.

Miksi luotatte lehtiin, joiden moni ennustaa hiipuvan väestön ikääntyessä ja maaseudun hiljentyessä?

Vesa-Pekka Kangaskorvella on mutkikas huumorintaju, jota on usein vaikea tulkita.

– Haluamme turvata suomalaista moniarvoista sananvapautta. Moni näistä pienistä lehdistä olisi jo loppunut ilman meitä. Haluamme tarjota esimerkiksi iäkkäille ihmisille maakunnissa sisältöä sellaisessa muodossa, jota he haluavat. Se tarkoittaa paperilehtiä.

Onko se siis hyväntekeväisyyttä?

– Välillä tuntuu, että joo. Mutta vakavasti siinä on se businessajatus, että haluamme rakentaa paikallisuuden kautta valtakunnallisuutta.

Mutta mitä teille tapahtuu tulevaisuudessa?

– Sitä tässä mietitään.

KANGASKORPEA haastattellessa muutama asia tulee nopeasti selväksi. Samantyyppisiä huomioita kuulee hänet tuntevilta.

Ensinnäkin Kangaskorpi tuntee valtavasti ihmisiä. Haastattelun aikana hän tiputtelee nimiä **Aatos Erkosta Antti Rinteeseen** (sd) sekä **Pauliina Laitisesta Matti Nykäseen** ja **Jeff Bezosiin**. Vallanpitäjä on verkottunut yhteiskunnassa vakuuttavalla tavalla.

Toisekseen hän todella uskoo suoraan puheeseen. Melkein mitä tahansa pitää saada sanoa.

Se ohjaa häntä niin yksityisenä kommentaattorina kuin mediapomonakin. Siksi hänen ympärillään riittää kuohuntaa. Kangaskorpi myöntää, että toisinaan hän tulee katsoneeksi asioita liiaksi ”oman ideologiansa läpi”, mikä aiheuttaa ylimääräistä parranpäri-
nää esimerkiksi sosiaalisessa mediassa. Sitä hänestä ei kuitenkaan pidä ”hätkähtää”.

Kangaskorpi on myös nopea, todella nopea. Se tulee ilmi esimerkiksi niin, että hän saattaa vastata kysymyksiin varsin räväkällä tavalla, mutta tarkentaa ajatuksiaan reilustikin jatkokysymysten yllättäessä.

Samaa on ollut havaittavissa viestipalvelu X:ssä, jossa Kangaskorpi on esimerkiksi toistuvasti vaatinut rikoksia tekeville maahanmuuttajille kovempia rangaistuksia. Eräälle keskustelijalle hän on jo vastannut, ettei ole ”yksityiskohtaisesti miettinyt” kovennusten vaikutusta rikollisuuteen.

Kangaskorvella on myös mutkikas huumorintaju, jopa suoranainen halu hämmentää. Silmäkulmassa näkyy ovela pilke, jota on vaikea tulkita.

Hän on tullut tunnetuksi esimerkiksi entisestä soittoäänestään, joka oli itähelsinkiläisräppäri **Steen 1:n** kappale *Pikku pirihuora*. Hän perustelee hämentävää soittoäänentään sillä, että ”se on aitoo räppi, eikä niin pehmeä kuin vaikka jyväskylälainen **Gettomasa**”. Hän myös kehuu kappaleen ”yhteiskunnallista ulottuvuutta”.

**”OLEN SANAN-
VAPAUDEN
PUOLELLA.
SAAT KIRJOITTA,
MITÄ HALUAT.
EN PUUTU SIIHEN.”**

Nyt räävityn soittoääni on vaihtunut saman artistin toiseen biisiin. Kaikkinensa Kangaskorvessa on häivähdyks joutain sellaista kliseistä mediamogulia, jota yleensä näkee vain tv-sarjoissa.

Oletko katsonut Successionia, joka kertoo fiktiivisestä yhdysvaltalaisesta mediapatruunasta Logan Roysta?

– Olen! Nalle sitä mulle suositteli kiivaasti. Erittäin hyvä sarja, hyvät hahmot.

Nalle viittaa tietysti **Björn Wahlroosiin**. Succession on yhdysvaltalaisdraama, jossa seurataan upporikasta Royn perhettä ja sen sisäistä kamppailua mediaimperiumin johdosta. Perhe käyttää häikäilemättömästi yhteiskunnallista ja journalistista valtaa mediayrityksen eduksi.

Kangaskorpi kertoo tunnustaneensa sarjasta joi-
tain tuttuja luonteenpiirteitä. Sarjan vallanhimoinen päähenkilö on saanut inspiraationsa maailman suurimmasta mediaomistajasta **Rupert Murdochista**. Häneen Kangaskorpi ei kerro samastuvansa.

ILTA hämärtyy Etelärannan ikkunoissa. Parituntinen haastattelu alkaa olla ohi.

Kiinnostavaa ja tiukkaakin keskustelua olisi mielellään jatkanut pidempäänkin, mutta Kangaskorven on pian riennettävä Ylen Viimeinen sana -ohjelman kuvauksiin Pasilaan. Hän on siellä kommentoimassa mediamyynnin ja journalismin välistä suhdetta.

Kysytään nyt vielä kerran. Myönnätkö jo, että olet vallankäyttäjä?

– En kyllä koe sitä niin.

Selvä. Haluaako mediajohtaja tarkastaa sitaattinsa ennen jutun julkaisua?

– Ei tarvitse. Olen sananvapauden puolella. Saat kirjoittaa, mitä haluat. En puutu siihen. ●

LAPSIPUOLEN ASEMASSA

Kuvien määrä mediassa on kasvanut ja laatu romahtanut. Hyväkin kuvajournalismi uhkaa hukkaa massan sekaan.

TEKSTI TUUKKA TUOMASJUKKA KUVAT JOHANNA ERJONSALO

Toimittajat suhtautuvat kuvaajiin taksikuskeina, eivät tasaveroisina työpäreinä, sanoo Ylellä valokuvaajana työskentelevä Silja Viitala.

Toimittajat suhtautuvat kuvaajiin taksikuskeina, eivät tasaveroisina työpareina. He eivät ymmärrä, että valokuvatkin ovat journalismia, eikä niiden tehtävä ole ainoastaan kuvittaa heidän juttujaan.

Näin väittää porilaistaustainen kuvajournalisti **Silja Viitala** ja jatkaa kiteyttämällä kritiikkinä ytimen:

– Kuvajournalismia ei arvosteta, ja se jää jalkoihin.

Ylellä valokuvaajana työskentelevä Viitala on voittanut Vuoden lehtikuva 2020 -palkinnon ja työskennellyt aiemmin muun muassa *Aamulehdessä* ja freelancerina.

Kaikki toimittajat eivät toki suhtaudu Viitalan mielestä kuvajournalismiin yhtä penseästi kuin tämän jutun alussa on kuvattu. Näin ajattelevia on kuitenkin riittävästi häiritsemään lehtikuvaa-amisen arkea.

Vaikka lukijalle lehtikuvien merkitys on suuri, alan sisällä ne näyttävät jäävän lapsipuolen asemaan.

– Kaikki eivät tahdo lukea juttuja. Toiset haluavat katsoa tiivistelmän asiasta uutiskuvina, Viitala huomauttaa.

Kuvien määrä on räjähtänyt

Lehtikuvaamista määrittää sama haaste kuin muutakin journalismia: nopeuden ja määrän kasvu.

Muutos on ollut äkillinen ja iso. Vaikka *Helsingin Sanomien* kuvapäällikkö **Markku Niskanen** aloitti suomalaisen lehtikuvauksen kentällä 1980-luvun puolivälissä, hänen vertailukohtansa vanhoista hyvistä ajoista tulee paljon lähempää: 2000-luvun ensimmäisen vuosikymmenen puolivälistä, reilun viidentoista vuoden takaa.

Silloin freelancer-kuvaajille oli

talossa ainakin tuplasti enemmän keikkaa kuin nykyään. Näin oli siitä huolimatta, että juttuja julkaistiin vähemmän, eikä niissä kaikissa edes ollut kuvaa. Kuvia ehdittiin ajatella enemmän.

Kun *Helsingin Sanomat* nykyään julkaisee Niskasen arvion mukaan noin 300 kuvaa päivässä, vuonna 2007 määrä saattoi olla 70 kuvaa, joskus jopa vain 50 kuvaa per päivä.

Samalla kuviin käytetyt rahausumat ovat pienentyneet. Yksittäisen kuvan arvo on laskenut ja hintojen vaihteluväli kasvanut, alle euron kuvapankkikuvista saattojen eurojen ammattilaiskuviin.

– Mä toivoisin, ettei sulle jää ihan negatiivinen kuva. Kyllähän mä välillä vajoan synkkyyteen tässä, Niskanen sanoo alan tilaa aikansa pohdittuaan.

Paikoin muutos on ollut kuvaajien näkökulmasta vieläkin rumpaa. Otavamedia muistetaan vuonna 2020 tehdystä päätöksestä, jolla se irtisanoi kuvaajansa ja ulkoisti heidät. Näin säästötoimet ovat pahimmillaan vieneet kuvajournalistit pois työyhteisöstä.

Niskanen kertoo, että *Helsingin Sanomissa* on menty päinvas- taiseen suuntaan ja lisätty vakituisessa työsuhteessa olevien kuvaajien määrää. Viime vuosina kuvaajia on lähtenyt kaksi ja rekrytoitu neljä.

Samalla hän muistuttaa, että kuvajournalismi on työvoimavaltainen ammatti. Kuvaajan pitää olla siellä, missä asiat tapahtuvat.

– Se on paljon hitaampaa kuin jutun naputtelemisen deskissä.

Välillä rima on matalalla

Samalla kun kuvaajien työtahti kasvaa, visuaalisia päätöksiä on sysätty toimituksissa ihmisille, joilla ei ole alan opintoja.

Myös *Helsingin Sanomissa* ison osan jutuissa käytettävistä kuvis-

ta valitsevat toimittajat, eivät visuaalisen alan ammattilaiset eli kuvatoimittajat. Tämä johtuu Niskasen mukaan siitä, että lehden kuvamäärä on kasvanut niin suureksi, ettei talon mittava kahdeksan kuvatoimittajan joukko riitä kaikkien kuvien valitsemiseen.

Vuosien varrella myös lehtikuvan tehtävä ja kriteeristö ovat muuttuneet. Niskasen mukaan kuvan koetaan nykyään lisäävän jutun huomioarvoa sosiaalisessa mediassa. Silloin mikä tahansa kuva käy. Esimerkiksi otos kärjää- oikeuden kyltistä, poliisin eristys- nauhasta – tai jostakin muusta kohteesta, joka kelpaa milloin minkäkin aiheen kuvittamiseen.

– Se on aika surullista, että silloin kynns on melko matalalla.

Niskanen kokee työssään ristiriitaa. Yhtäältä hän toimii tauloudellisessa paineessa, toisaalta haluaa lehteen maailmanluokan kuvajournalismia – ainakin silloin tällöin.

Kun kuvia täytyy tehdä paljon, Niskasen mukaan ainoa vaihtoehto laadun nostamiseksi on keskittyä tärkeimpiin artikkeleihin. Tällöin osa jutuista on visuaalisesti hyvin tehtyjä, kun taas osan suhteen rima voi olla alempana.

– Joskus kuvittelin, että tasalaatuisuus olisi se juttu, mutta ei se voi olla niin.

Tilaa kunnianhimmolle

Yleisradiossa kuvajournalismi näyttää viime vuosina petranneen. Niin kehuu jopa kilpailija, *Helsingin Sanomien* kuvatoimituksen Niskanen.

– Yleisradio on palkannut kuvajournalisteja ja satsannut visuaaliseen journalismiin. Se näkyy. Se tekee hyvää meillekin ja kirittää meitä, hän sanoo.

Myös Silja Viitalan mielestä tekeminen on muuttunut hänen työpaikallaan ”tosi paljon” ja ”tosi oikeaan suuntaan”.

Yleisradiossa kuvajournalismiin on viime vuosina satsattu, ja se näkyy, sanovat sekä Ylen Silja Viitala että Helsingin Sanomien Markku Niskanen.

”KYLLÄHÄN MÄ VÄLILLÄ VAJOAN SYNKKYYTEEN.”

Yle rekrytoi vuonna 2017 *Aamulehdessä* pitkään työskennelleen **Stefani Urmaksen** uutis- ja ajankohtaistoimituksen visuaaliseksi päälliköksi. Tehtäväkuva oli uusi.

Urmaksen jälkeen taloon tulivat muun muassa Viitala sekä konfliktialueiden kuvaajana huomiota saanut **Benjamin Suomela**. He ovat tuoneet taloon kunnianhimoa, nuoren ammattilaispolven näkemystä sekä visuaalisen journalismin asiantuntemusta.

Kuvajournalismille Yle ei ole ollut helpoin paikka. Viitalan mukaan visuaalisuutta on talossa luonnehtinut kuvittamisen eetos.

Televisioututisiin joudutaan

hakemaan kuvaa nopeasti, eikä uutisaiheista ole aina mahdollista saada tuoretta visuaalista materiaalia. Tällöin purkkiin on otettu rehellistä kuvituskuvaa – vaikkapa käveleviä jalkoja.

– Kun televisiota on tehty tällä mentaliteetilla, se on valitettavasti valunut myös verkon puolelle, Viitala sanoo.

Kokonaisuus on ollut hänen mukaansa epätasapainoinen. Samalla kunnianhimo on puuttunut etenkin arjen tekemisestä.

– Hienoja erikoistoteutuksia on tehty maailman sivu, mutta jos päivän uutisten visuaalisuus on luokkaa ”kylttejä seinässä”, kokonaisvaikutelma on erikoinen.

Kun Viitala aloitti Ylellä vuonna 2020, myös arjen yhteistyössä oli ongelmia. Hän kertoo, kuinka toimittajat saattoivat käydä keikalla yksin ja kysyä hetki ennen julkaisua, voisiko Viitala kuvittaa kokonaisuuden jälkikäteen jotenkin – sen sijaan, että kuvajournalisti olisi alun perinkin pyydetty keikalle mukaan kaveriksi.

– Se oli silloin käsittämätön ajatus. Ylellä ei ollut sellaista kulttuururia, eikä siihen ollut totuttu, että niin voisi tehdä.

Sittemmin tilanne on parantunut. Viitalan mukaan Ylellä korostetaan työpariajattelua, jossa kuvaaja ja toimittaja työskentelevät yhdessä. Lisäksi kuvajournalismi

Perinteisiin kuvareportaaseihin erikoistuneen Touko Hujasen kuvat löytyvät lehtien sijaan yhä useammin kirjoista ja taidenäyttelyistä.

”VALOKUVAAMINEN OLI JOSKUS AIKANAAN ERIKOISTUNUT AMMATTI. NYT SE ON LINGUA FRANCA.”

on alkanut saada huomiota toimituksen sisällä ja nousta osaksi palautekeskusteluja.

Journalismia kuva edellä

Kuvajournalismin tutkija **Jenni Mäenpää** Tampereen yliopistosta vahvistaa ammattilaisten turhautuneisuuden siihen, että mikä tahansa kuva kelpaa.

Mäenpää puhuu ”bulkikuvista”, huonolaatuisesta massatavarasta. Hän nostaa esiin *Journalistin* vuonna 2018 tekemän haastattelun, jossa pitkän uran Lehtikuvassa ja *Helsingin Sanomissa* tehnyt kuvaaja ja kuva-

toimittaja **Heikki Kotilainen** oli kerännyt kokoon rikosuutisten kuvituskuvia.

– Hän oli vuorannut seinän näillä kuvilla ja kysyi, tätäkö kuvajournalismi on nykyään.

Samalla ammattimaisen lehtikuvan rinnalle on tullut lukijoiden kuvia ja muuta visuaalista informaatiota, esimerkiksi kuva-kaappauksia. Mäenpää muistelee tutkimusta, jonka mukaan ruutukaappaukset olisivat jo alkaneet ottaa journalismissa valokuvan roolia todistamisen välineenä.

Digitaalinen kehitys ei ole kuitenkaan pelkästään vienyt

kuvajournalismin jalansijaa, sillä sosiaalisessa mediassa roolit voivat kääntyä päikseen. Tulevassa tutkimusjulkaisussaan Mäenpää väittää, että Instagramissa julkaistavissa uutissisällöissä teksti on ensimmäistä kertaa journalismin historiassa alisteinen kuvalle.

– Siellä mennään kuva edellä. Vaatimukset kuvalle ovat korkeat.

Kuvaamista yritetään rajoittaa

Vaatimuksia tulee muualtakin. Organisaatioiden oma valmis kuvamateriaali eli niin sanotut handout-kuvat ovat aiheuttaneet

päänvaivaa Mäenpään haastattelulle ammattilaisille.

Aihe nousi tammikuussa myös julkiseen keskusteluun, kun Euroviisujen Suomen esikarsinta eli Uuden musiikin kilpailu (UMK) kielsi valokuvien ottamisen lehdistötilaisuudessaan ja jakoi medialle omia kuviaan. Journalistin haastattelussa UMK:n päätuottaja kertoi, että he haluavat näyttää ”just tietynlaiselta”.

Myös Silja Viitala tunnistaa ilmiön.

– Kuvaamista yritetään rajoittaa yhä enemmän, hän sanoo.

Tätä on harjoittanut myös esimerkiksi entinen pääministeri **Sanna Marin**. Viitalan mukaan Marinin esikunta kokeili kepillä jäätä yrittäessään kieltää häntä kuvaamasta eduskunnassa paikoissa, joissa kuvaaminen on sallittua.

Myös jotkut poliitikoista julkaisut kuvat ovat nostattaneet kritiikkiä, esimerkiksi puoluekokouksessa kuvattu **Jussi Halla-aho** ja housujaan nostava **Petteri Orpo**.

Viitala korostaa, etteivät tämänkaltaiset kuvat ole pahanthahtoisia, vaan totta. Samalla ne näyttävät poliitikot ihmisinä.

– Näen Orpoa usein, ja hän kylä kohentaa pukuaan tämän tästä. On luonnollista, että hänestä on kuva, jossa hän tekee niin.

Kuvajournalismia taiteen kentällä

Entä miltä näyttäisi kuvajournalismi, jos toimitusten kiristyneet realiteetit voisi syöttää heinien mukana lampaille?

Yksi esimerkki tästä on valokuvaaja **Touko Hujanen**. Hän kertoo elävänsä nykyisin fantasia-maailmassaan eikä enää tunne tapoja, joilla kuvajournalismia toimituksissa tehdään.

Viime aikoina Hujanen kertoo keskittyneensä Mäkelänrinteen uimahallin höyrysaunaan

– saunojana. Vuonna 2024 hän alkaa nauttia valtion viisivuotista taiteilija-apurahaa.

Perinteisiin kuvareportaaseihin erikoistuneen Hujasen mukaan niiden julkaisupaikka on vaihtunut. Lehtien sijaan hänen kuvansa löytyvät yhä useammin kirjoista ja taidenäyttelyistä – valokuvataiteen maailmasta.

Hujanen kertoo, että ”papat soittlevat” hänelle kysyen, missä lehdessä hänen kuviaan voisi nähdä. Vastaus kuuluu, että niitä olisi nyt nähtävillä portugalilaisessa muuseossa, mene sinne.

Hujasen mukaan on luonnollista, että kuvajournalismi ”uudelleensyntyä” muualla.

– Ei sen tarvitse aina olla painettu tietynlaisen prosessin läpi käyneelle paperille. Kuvajournalismi voi elää monessa paikassa. Koen, että nyt sitä tarvitaan taiteen kentällä.

Hyvät kuvat hukkuvat massaan

Kun kuvajournalisti siirtyy taiteen kentälle, keskeinen ero on Hujasen mukaan toisto. Sen kautta kuvat muuttuvat kokoaan suuremmiksi, ikonisiksi.

Yksi suomalaisen kuvajournalismin ongelmista onkin Hujasen mukaan se, että medialta puuttuvat rakenteet, joilla se voisi pidentää panostusta vaatineiden juttujen elinkaarta.

Tämä voisi tarkoittaa vaikkapa kuvasarjojen kokoamista ensin teemalahdeksi ja sen jälkeen niiden julkaisemista kirjana ja lopuksi näyttelyä.

– En näe, mikseivät mediat voisi tehdä niin.

Median arjessa hyväkin kuvajournalismi hukkuu Hujasen mukaan massan sekaan. Esimerkiksi *Helsingin Sanomien* kuvajournalismi Ukrainasta on Hujasen mukaan ”tosi hyvää ja klassista reportaasia”.

Samalla lehdissä olevat kuvat ovat ”mielettömän hetero-

geenisia”, ”eritasoisia” ja ”mielettömän vuoristorata”.

– Se standardien puute on aivan uskomaton, hän sanoo.

Hujasen mukaan vaikutuksen on myös sillä, että nykyään ”kaikki” ovat valokuvaajia. Kuvajournalismi elää samassa kuvavirrassa kuin muukin maailma.

– Valokuvaaminen oli joskus aikanaan erikoistunut ammatti. Nyt se on lingua franca, ja kuvajournalistien työn rooli on siirtynyt erilaisiin asioihin. Se ei ole enää laitteiden vaan kerronnan hallintaa.

Ratkaisuksi työparityöskentely

Myös Hujasen mukaan suomalaista journalismia ja kuvajournalismia voitaisiin parantaa palaamalla kuvaavien ja kirjoittavien journalistien työparityöskentelyyn, kuten Ylellä on pyritty tekemään. Samalla kuvajournalistit päästettäisiin mukaan suunnittelemaan juttuprojekteja – mitä peräänkuuluttavat myös Viitala ja Niskanen.

Free Willy, Hujanen ideoi vanhan elokuvan nimen pohjalta. Vapautetaan kuvajournalistit ja toimittajat siiloistaan, joissa toimittaja raamittaa projektin etukäteen itse ja ”vetää sitä kuvaajarekeä perässään”.

– Sanopa joku perinteisen median työpari, Hujanen vaatii.

Pää lyö tyhjää. Lasketaanko *Kuukausiliitteen* reportaasikaksikko **Markus Jokela** ja **Ilkka Malmberg**, vaikka Malmberg kuoli jo monta vuotta sitten?

Hujanen on huvittunut. Hän huomauttaa, että Jokelakin on ollut jo tovin eläkkeellä.

Hujasen mukaan ongelma piilee siinä, että journalistien ja kuvajournalistien maailmat ovat erillään.

– Jos ei ole kulttuurista, jossa tekstintekijät ja kuvaajat tekevät töitä yhdessä, niin journalismissa ei ole mukana kuvälähtöisyyttä. ●

Riikka Suominen on helsinkiläinen kirjoittaja, joka on erikoistunut ilmastojournalismiin.

HELPOTUS UUTISPIMENNOSTA

MUISTAN vieläkin tuohtumukseni, kun minulle pari-kymppisenä selvisi, ettei ystäväni lukenut sanomalehtiä. Toimittajaopintoja aloittelevan itseluottamuksella läksyitin, että kansalaisen velvollisuus on tietää, mitä maailmassa tapahtuu. Luonnontieteitä opiskeleva kaverini sanoi, etteivät uutiset vaikuttaneet hänen elämäänsä.

Olen miettinyt kaveriani, kun media-alalla on viime vuosina puhuttu uutisväsymyksestä ja jopa suoranaisesta uutisten välttelystä. Tai ehkä aiheesta on puhuttu aina. Ranskalainen runoilija **Charles Baudelaire** huomautti jo 1800-luvulla, että sanomalehden jokainen rivi oli silkkaa kauhua: sotia, rikoksia, irstailua, ihmisten pahuuksia ja julmuuksia. Baudelairen oli vaikea ymmärtää, että kunniallinen ihminen halusi nauttia sellaista aamiaisella.

Vähänpä runoilija arvasi, että nykyihminen nauttisi tätä silkkaa kauhua myös brunssilla, lounaalla, päivällisellä, iltapalalla ja unettomina aamuyön tunteina.

Paitsi että osa ei nauti. Kansainvälisesti uutisvälttelijät jakautuvat niihin, jotka kaihtavat kausittain kaikkia uutisia, ja niihin, jotka hyppäävät tiettyjen aiheiden yli. Julkinen osallistuminen keskusteluun uutislinkkejä jakamalla ja kommentoimalla on sekín laskussa. Ilmiötä seuraa muun muassa Oxfordin yliopiston alainen Reuters-instituutti.

Rohkaisevaa meille suomalaisille toimittajille on, että täällä uutisvälttelyä on muita maita vähemmän. Tämä ilahduttaa, koska samaan aikaan Suomessa ilmastouutisointi on viime vuosina kasvanut selvästi. Kenties yletön pelko siitä, että ilmasto karkottaisi aiheena yleisöä synkkyydellään, on turha. Reuters-instituutin tutkimuksessakin useampi suomalainen sanoo välttelevänsä terveystuutisia kuin ympäristöuutisia.

MUTTA vaikka ei karsastettaisi juuri ilmastojuuttuja, ”Relief Of Missing Out” -ilmiö on todellinen. Siis kokemus siitä, että on helpotus pitää etäisyyttä uutisiin. Sen taustalla on ajatus, että uutiset muodostavat isomman riskin omalle hyvinvoinnille kuin niiden seuraamisen antama palkkio olisi.

Suomessa isot mediatilat näyttävät tasapainotavan ilmiötä hyvän mielen sisällöllä. Näytetään

suoraa lähetystä koiranpennuista tai neuvotaan lukijoita ihmisuhteiden kiemuroissa. Ahdistus ehkä väistyy hetkeksi, kun voi vastata *Hesarin* kyselyyn ”Tykkäätkö pussailla?”, mutta kokonaiskuva tuskin muuttuu: ulkomaailma on kauheutta, hyvä asuu parisuhteessa ja pentulaatikossa. Koiravideo palkitsee aivot mielihyvällä. Olisiko jokin tapa tehdä raskaiden ja tärkeiden aiheiden seuraamisesta palkitsevampaa? Olen itse miettinyt tätä ilmastoaiheiden kohdalla.

MAAILMALLA yritetään lääkittää uutisvälttelyä ratkaisukeskeisellä journalismilla. Esimerkiksi Norjan yleisradioyhtiö NRK on nostonut strategiansa ytimeen rakentavuuden. Käytännössä se tarkoittaa vaikkapa sitä, että yleisöltä kerätään kysymyksiä haastateltaville päättäjille, mutta myös ratkaisuja ongelmiin, kuten naisten ahdisteluun armeijassa.

NRK:n tavoite on auttaa kaikkia ihmisiä osallistumaan ilmastokeskusteluun ja vaikuttamaan päätöksentekoon. Tällainen ilmastojournalismi kuulostaa palkitsevammalta kuin pelkkä tuhon seuraaminen. Epäilen nimittäin, että osa uutisuupumuksesta on voimattomuutta. Oloa, että ympäristötuhot vain runtelevat maapalloa, mutta omat vaikutusmahdollisuudet ovat mitättömät.

Journalismi voisi osallistaa ihmisiä. Kuten ihmismaantieteen professori **Karen O'Brien** on sanonut: ilmastojuutuissa ihmisten pitäisi olla muutoksen tekijöiden roolissa eikä kohteina, joiden on pakko muuttua.

Vielä ei olla siellä. Esimerkiksi Ylen juutuissa, jotka käsittelevät Suomen tulevia ilmasto- ja energia-toimia, lähteenä ovat useimmiten poliitikot ja hallinto. Elinkeinoelämäkin pääsee aiheesta neljä kertaa useammin ääneen kuin kansalaiset. Tiedot käyvät ilmi **Erkki Mervalan, Hanna-Liisa Kankaan ja Jari Lyytimäen** tutkimuksesta *Framing climate futures 2023*.

Ja pääsevätkö edes kaikki kansalaiset? Suomessa yhden hengen kotitaloudet ovat yleisin kotitaloustyyppi, ja tavallisin ammatti on myyjä tai sairaanhoitaja. Iso osa yleisöstä on siis pienituloisia ihmisiä, jotka asuvat yksin tai Helsingin ulkopuolella. Miten kertoisimme heille, että ilmastonmuutos on heidänkin käsissään? ●

**”ILMASTOJUTUISSA
IHMISTEN PITÄISI
OLLA TEKIJÖITÄ EIKÄ
KOHTEITA, JOIDEN ON
PAKKO MUUTTUA.”**

Talar du svenska?

Taannoin media repi otsikoita entisen pääministerin Sanna Marinin ruotsin kielen välttelystä. Mutta millä tolalla on toimittajien oma kielitaito?

TEKSTI TUUKKA TUOMASJUKKA KUVITUS OUTI KAINIEMI

Toimittajien kielioppi-
virheiden bongailu –
katsokaa nyt, tuossakin
on väärä taivutusmuo-
to! – on suosittua kansanhupia.
Toinen vastaava ikuisuusaihe on
toimittajien muu kielitaito.

Viime vuosina toimittajat ovat
raportoineet kriittisesti, kuinka
entinen pääministeri **Sanna
Marin** vältteli ruotsin kielen
käyttämistä. Samalla unohtui ky-
syä, minkälaiset valmiudet meillä
itsellämme on työskennellä esi-
merkiksi ruotsiksi.

Suomalaisten toimittajien kie-
litaista ei ole tutkimusta. Jour-
nalismista välittyvien englannin-
kielisten medialähteiden määrä
kertoo kuitenkin varsin hyvästä ja
kattavasta englannin taidosta.

Niitä vähäiä lausuntoja, joita
suomalaisten toimittajien kielitai-
dosta on annettu julkisuudessa,
yhdistää muiden kielten kaipa-
minen englannin rinnalle.

Vuonna 2006 eduskunnan silloi-
nen puhemies **Paavo Lipponen**
arvosteli toimittajien ruotsin taitoa.

– On se surkeata seurata, kun
ruotsalaisia urheilijoita ja poliit-
tikkoja haastatellaan englanniksi,
Lipponen kirjoitti *Ilta-Sanomien*
Lukijat-palstalla.

Journalisti-lehden päätoimitta-
ja **Maria Pettersson** oli puoles-
taan huolissaan toimittajien kie-
litaista Tampereen yliopiston
toimittajaopiskelijoiden *Moreeni-
media*-julkaisulle vuonna 2018 an-
tamassaan haastattelussa.

Pettersson esitti, että toimittajan
tulisi osata seurata mediaa ”edes”
suomeksi, englanniksi ja ruotsiksi.
Tämän lisäksi hän toivoi neljättä-
kin seurantakieltä. Pettersson tote-
si tuolloin, että englanninkielisten
maiden saama huomio suomalais-
mediassa johtuu siitä, kun toimit-
tajat eivät muita kieliä osaa.

Tampereen yliopiston journa-
listiikan työelämäprofessorina
työskennellyt **Reetta Rätty** taas
pohti vuonna 2021 *Suomen Kuva-
lehden* kolumnissa, kuinka jour-
nalismin piirissä puhutaan kum-
mallisen vähän kielitaista.

– Mediaseuranta on jo nyt ai-
van liikaa englannin varassa, Rätty
kirjoitti.

Millä tolalla toimittajien ruot-
sin osaaminen sitten on?

Ruotsin osaaminen rapautuu

Yksi tarkimmin ruotsin kielen
asemaa seuraavista suomalaisis-
ta lehdistä on *Hufvudstadsbladet*.
Tästä huolimatta lehden suomen-

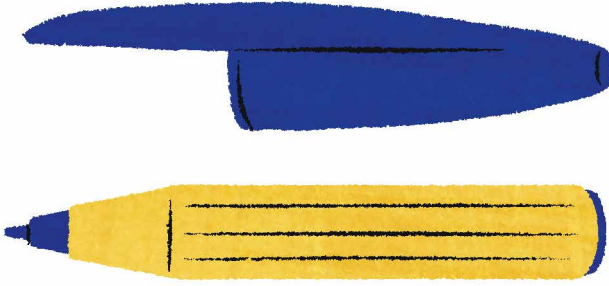
ruotsalaista päätoimittajaa **Kalle
Silfverbergiä** on vaikea saada ar-
vostelemaan suomenkielisten kol-
legoidensa ruotsin taitoa.

Sen sijaan hän kehuu vanhan
työpaikkansa Ylen suomenkielisiä
toimittajia.

– Siellä moni kollega oli varsin
kykenevä esimerkiksi kysymään
jonkun ruotsinkielisen haastat-
telukysymyksen haastateltavalta,
jos oli tilanne, jossa *Svenska Ylen*
toimittaja ei ollut paikalla.

Suomenkielisistä toimituksista
löytyykin hänen mukaansa
harrastuneisuutta ruotsin kielen
osalta, kuten myös entisiä Tuk-
holman-kirjeenvaihtajia, joilla on
sujuva kielitaito.

Toimittajien ruotsin kielen
taito näyttyy melko vahvana
myös kyselyssä, jonka *Lööppi* teki
tätä juttua varten Helsingin Seu-
dun Journalistien jäsenille. Vas-
tanneista 48 journalistista kahta
lukuun ottamatta kaikki kertoivat
pystyvänsä lukemaan ruot-
sinkielistä lähdeaineistoa, ja noin
puolet kertoi pystyvänsä myös
tekemään haastatteluja ruotsik-
si. On luultavaa, että tulos kertoi
enemmän vastanneiden harras-
tuneisuudesta kuin alan kieli-
taitotasosta.

”Kouluruotsi on monella ruosteessa.”

Vaikka *Hufvudstadsbladetin* Silfverberg ei muuten napise kielitaidosta, hän vihjaa, että vanhempi suomenkielinen toimittajapolvi saattaa osata ruotsia paremmin kuin nuoremmat kollegansa – vaikka varookin tässä arvostelemasta heitäkään.

Sen sijaan Silfverberg nostaa esimerkiksi vanhan kollegansa, *Helsingin Sanomien* oikeustoimitajan **Susanna Reinbothin**, joka oli heinäkuussa haastateltavana Ruotsin yleisradiossa entisen huumepoliisi **Jari Aarnion** tapauksesta.

– Siellä hän puhui täysin sujuvasti rikos- ja lakiteknisistä asioista ruotsiksi, Silfverberg kehuu.

Silfverbergin mukaan suomenruotsalaisessa mediassa oletetaan, että suomenkieliset kollegat osaavat jollain tavalla toista kotimaista.

– Ihmiset pitäisivät jonkin verran yllättävänä, jos olisi joku toimittaja, joka ei ymmärrä ollenkaan ruotsia.

Konekäännin voi viedä harhaan

Ennen *Hufvudstadsbladetin* Silfverberg työskenteli 12 vuotta suomenkielisessä työyhteisössä *Helsingin Sanomissa*, muun muassa

talouden ja politiikan toimituksessa sekä kaupunkitoimituksessa.

Työskennellessään kaupunkitoimituksen esihenkilönä Silfverberg oletti, että hänen alaisensa pystyvät seuraamaan ja lukemaan esimerkiksi *Svenska Ylen* ja *Hufvudstadsbladetin* ruotsinkielisiä kaupunkiuutisia sekä siteeraamaan niitä suomeksi. Ruotsin kielien osaaminen ei kuitenkaan ollut esimerkiksi rekrytointikriteeri.

– Se oli ehkä sellainen toive ja oletus, joka pyöri muiden vaatimusten ohella.

Silfverbergin mukaan hänen aikanaan monet *HS:n* kaupunkitoimituksen toimittajat puhuivat ”tai ainakin lukivat” ruotsia. Niihin, jotka joutuivat turvautumaan konekääntimeen, hän viittaa kiertoilmauksella.

– Ne, jotka eivät ruotsia niin ymmärtäneet, ratkaisivat asian jollain muulla tavalla.

Kun Silfverbergiltä kysyy hänen suhtautumistaan konekääntimien käyttöön, hän hiljenee.

– Kyllähän se on... ihan hyvä... apuväline, että saa tekstin merkityksestä kiinni, hän vastaa hitaasti.

– Mutta siinä pitää olla tarkkana, jos haluaa siteerata ihmisten

sanomisia. Haastattelusitaatit voivat helposti mennä päin honkia.

Sen sijaan juttujen pääpointtien ”haltuun saamisessa” konekäännös hänen mielestään toimii – jos jutun voi luetuttaa ruotsintaitoisella kollegalla ennen julkaisua.

Silfverbergin mukaan ruotsalaista mediaa seurataan Suomessa ”aika paljon” ja ”aika tarkasti”. Vakavampien teemojen lisäksi ruotsalaismediasta saatetaan napata vähäpätöisempiäkin aiheita. Silfverberg ottaa esimerkiksi marraskuulta *Ilta-Sanomien* tekemän uutisen siitä, miten ruotsalaisten kuntapomojen konferenssista levisi vatsatauti.

Jutusta tuli suosittu, kun otsikkoon oli nostettu konferenssia *Expressen*-iltapäivälehdelle kommentoinut **Raymond Paska**.

Rohkeasti ruotsia puhumaan

Suomen Kuvalehden tuottaja **Annu Marjanen** kuuluu niihin suomenkielisiin toimittajiin, jotka käyttävät ruotsia mielellään.

Tänä vuonna Marjanen vietti kaksi viikkoa Journalistisen kulttuurin edistämissäätiön Jokesin kielikurssilla Tukholmassa. Työpaikallaan hän pyrkii huolehtimaan, että lehti seuraa myös Ruotsin yhteiskunnallista tilannetta.

Myöskään Marjanen ei halua lähteä arvioimaan toimituksensa – tai vanhan työpaikkansa STT:n – ruotsin osaamista vaan tyytyy kommentoimaan yleisellä tasolla.

Hän arvioi, että *SK:n* toimituksessa on sekä ihmisiä, joille ruotsiksi haastattelemineen ”ei ole mikään ongelma”, että myös heitä, joilla ”ruotsi on ruosteessa ja kynys sen käyttämiseen korkeammalla”.

Silfverbergin tavoin hän nostaa erikseen esiin ne, jotka seuraavat ainakin tarpeen tullen ruotsin-

kielistä mediaa, mutta eivät kuitenkaan tee haastatteluja ruotsiksi.

Marjanen arvioi, että ruotsin taitotaso on toimituksissa sama kuin muuallakin suomenkielisissä asiantuntijatoimistoissa. Sen hän myöntää, että ruotsin osaamista voisi olla suomenkielisessä mediassa enemmänkin.

Yksi kielitaitoon liittyvistä ongelmista piilee Marjasen mukaan siinä, että suomenkieliset pärjäävät hyvin myös ilman ruotsia. Suomenruotsalaiset kun osaavat yleensä erinomaista suomea, ja ruotsalaiset puhuvat mielellään englantia.

– Se johtaa siihen, että vaikka me kaikki olemme kouluruotsinsimme käyneet, se on monella ruosteessa.

Parhaiten kieltä oppii Marjasen mukaansa silloin, kun sitä on pakko käyttää tullakseen ymmärretyksi. Hän toivoo, että

suomenruotsalaiset toimittajat käyttäisivät enemmän ruotsia kommunikoidessaan suomenkielisten kollegoidensa kanssa.

– Miten me saisimme suomenruotsalaiset kannustamaan suomenkielisiä puhumaan heidän kanssaan dålig svenska hyvin matalalla kynnyksellä?

Eniten Marjanen kuitenkin kaipaa laajempaa kirjoa toimittajien taustoihin: lisää kielitaitoa ja erikoistumisalueita.

Ruotsi on tärkeä verrokkimaa

Onko ruotsin kielen taidon peräänkuuluttaminen turha jäännös, kun Englanti on vallannut alaa? Näyttää siltä, että ei ainakaan vielä.

Marjanen kuvaa Ruotsia tärkeimmäksi verrokkimaaksemme, johon viitataan jatkuvasti niin turvallisuuspolitiikasta kuin työmarkkinoista keskusteltaessa. Tämän takia toimittajien on hänen

mukaansa olennaista ymmärtää, miten Ruotsin yhteiskunta toimii.

Marjanen huomauttaa, että kielitaito antaa toimittajille paremman mahdollisuuden arvioida esimerkiksi suomalaisten poliitikkojen Ruotsiin kohdistuvia väitteitä, joilla perustellaan myös erilaisia kotimaan politiikkatoimia.

– Kun voimme seurata keskustelua alkukielellä ruotsiksi, meillä on paremmat edellytykset arvioida näitä argumentteja ja seurata, miten homma itse asiassa toimii kaan siellä Ruotsissa.

Kalle Silfverberg pitää mahdollisena, että Suomen ja Ruotsin turvallisuuspoliittinen tilanne – niin Naton jäsenprosessi kuin jengirikollisuuskin – on voinut lisätä myös suomenkielisten toimittajien kiinnostusta ruotsin kielen käyttämiseen.

– Ruotsin politiikkaa yritetään ymmärtää tosissaan. ●

www.kosmos.fi

KULINAARISTA KULTTUURIA VUODESTA 1924

TAKAISIN LÄHTÖPISTEeseen

Suomeen saapuvilta maahanmuuttajajournalistilta puuttuvat usein kielitaidon ohella ammatilliset verkostot. Turkkilainen Sercan Alkan ja ukrainalainen Nadiia Fedorova päivittävät parhaillaan ammattitaitoaan suomalaisemmaksi.

TEKSTI TIJU POHJOLAINEN KUVAT JOHANNA ERJONSALO

Kun saavun Haaga-Helian ammattikorkeakoulun kampukselle Pasilaan, en kuule saanaakaan suomea. Aulan suurella tapahtumatorilla on käynnissä englanninkielinen rekrytointitilaisuus. Kahvilan puolella käydään keskustelua kielellä, jota en tunnista. Pikkupöydässä kaksi marimekkoihinsa pukeutunutta opiskelijaa väittelee venäjäksi. Kenties näytän pöllämystyneeltä, sillä hihaani nykäistään ja minulta tiedustellaan leveällä amerikanenglannilla, mahdanko tarvita apua.

Samalla hetkellä aulaan saapuu **Nadiia Fedorova** perässään opiskelukaveri **Sercan Alkan**. He tulevat juuri päättyneeltä luenolta, jolla käsiteltiin kehonkieltä. Kaksikko esittäytyy suomeksi, ja samalla kielellä tehdään myös haastattelu.

Puuttuvat verkostot

Alkan ja Fedorova osallistuvat Haaga-Heliassa maahanmuuttajataustaisille journalisteille suunnattuun, noin vuoden mittaiseen koulutukseen.

– Kurssikaverimme ovat muun muassa Iranista, Irakista, Afganistanista ja Venäjältä. Sekä Ukrainasta että Venäjältä on useita osanottajia, itsekin ukrainalaislähtöinen Fedorova kertoo.

– Opiskelijoita on myös Etiopiasta ja Somaliasta, Alkan lisää.

Koulutuksen lisänä osalle opiskelijoista järjestetään erillinen harjoitteluohjelma. Fedorovan ja Alkanin harjoittelu on vienyt *Suomen Kuvalehden* toimitukseen.

Osa kurssilaisista puhuu sujuvaa suomea, toiset eivät. Jotkut ovat asuneet täällä pitkään, kuten Turkista 12 vuotta sitten Suomeen muuttanut Sercan Alkan. Toiset ovat saapuneet muutaman viime vuoden aikana. Nadiia Fedorova perheineen muutti Suomeen kaksi vuotta sitten puolison työn perässä. Venäjän hyökättyä Ukrainaan perhe päätti jäädä maahan. Se tarkoitti kielen opiskelun aloittamista. Kahden lapsen äidin oli myös selvitetävä, miten päästä työelämään.

– Kaikki kurssilaiset ovat kokeneita journalisteja omissa kotimaissaan, Fedorova kertoo.

– Mutta kun olemme tulleet

Suomeen, kokemuksemme on pudonnut yhtäkkiä nolnaan. Kaikki pitää aloittaa alusta.

Sercan Alkan nyökkäilee vieressä:

– Koulutus auttaa meitä hankkimaan kokemusta ja tietoa suomalaisesta mediakentästä. Valmistava kurssi näyttää, miten media täällä toimii.

Parhaimmillaan kurssi auttaa opiskelijoita saamaan töitä media-alalta.

– Harva tulee ajatelleeksi, että uudessa kotimaassa ammatilliset verkostot puuttuvat kokonaan, Alkan sanoo.

– Myös kieli aiheuttaa vaikeuksia, Fedorova toteaa.

– Joskus en edes tiedä, mitä jokin asia on suomeksi. Kun en tiedä termiä, asian googlaaminen on vaikeaa.

Esimerkkinä Fedorova käyttää *Suomen Kuvalehden* juttua, johon hän tarvitsi taustatietoja puolustusvoimista. Miten kaksi vuotta Suomessa asunut toimittaja olisi voinut osata kirjoittaa haku-kenttään sanan maanpuolustuskorkeakoulu?

Uudessa kotimaassa
kokoneidenkin journa-
listien pitää aloittaa
ihan alusta, kertovat
Nadiia Fedorova ja
Sercan Alkan.

Ammattilaisesta harjoittelijaksi

Kurssi käynnistyi maaliskuussa, ja syyskuussa oli aika aloittaa harjoittelu toimituksessa. Harjoittelupaikkoja kartoitettiin yhdessä kurssin opettajien kanssa opiskelijoiden tulevaisuuden tavoitteiden pohjalta. Sekä Nadiia Fedorova että Sercan Alkan päätyivät siis *Suomen Kuvalehteen*.

He vuoroin työskentelevät kolme viikkoa toimituksessa, vuoroin opiskelevat kolme viikkoa ammatikorkeakoulussa. Toimituksessa kurssilaisilla on omat mentorinsa.

Erityisesti Fedorovaa jännitti harjoittelun aloittaminen. Suomen kieli mietitytti, sillä hän oli ehtinyt opiskella sitä vasta lyhyen aikaa. Vaikka Fedorova oli suunnitellut kuvatoimittajan tehtäviä, harjoittelujakso johdatti kirjoittavaksi toimittajaksi. Muutama juttu on jo julkaistu. Ensimmäisessä jutussaan Fedorova selvitti, miten suomalaisissa kirjastoissa suhtautaan venäläiseen propagandakirjallisuuteen.

– Löysin ilmiön, joka kiinnosti toimituksessa. Tein paljon taustatöitä ja haastattelin asiantuntijoita.

Kirjoittaessani yritän noudattaa *Suomen Kuvalehden* tyyliä, Fedorova sanoo.

Sercan Alkanista jo nuoruudessa alkanut valokuvausharrastus jatko-opintoineen on puolestaan tehnyt kuvajournalistin, vaikka hän työskenteli Istanbulissa kirjoittavana toimittajana.

Suomen Kuvalehdessä Alkanin mentorina toimii kuvatoimittaja. Alkan liikkuu kameransa kanssa

erilaisissa tapahtumissa sekä kuvaa materiaalia lehden aineistopankkiin.

Uudenlaisia näkökulmia

Molemmat harjoittelijat kehuvat *Suomen Kuvalehden* toimitusta ja omia tiimejään. Jos jotain ei tiedä, toimituksessa on aina paikalla ihmisiä, jotka auttavat.

Toimituksen ilmapiiri on molempien mielestä rennompi ja kiireettömämpi kuin toimituksissa heidän omissa kotimaissaan.

– Rentoudella tarkoitan myös sitä, että *Kuvalehdessä* on aikaa tehdä työnsä. Journalisteilla on aikaa suunnitella, tehdä taustatyötä, tutkia ja kirjoittaa, Fedorova sanoo.

– Ukrainassa työskentely viikkolehdestä oli paineistetumpaa ja kiireisempää. Puhelin soi iltaisin ja viikonloppuisin tauotta.

Turkissa Sercan Alkan työskenteli toimittajana taloutta ja politiikkaa käsittelevässä julkaisussa.

– Turkissa töissä oli aina kiire. Toimituksessa töitä oli enemmän, mutta tekijöitä vähemmän.

Suomalaisessa toimituksessa molemmat ovat kiinnittäneet huomiota siihen, miten kollegoiden jutut luetaan ja niistä annetaan palautetta. Avokonttorissa kuulee usein työkaverin saavan kehuja toiselta.

Heti harjoittelun alussa Alkan esitteli oman dokumentaarisen kuvaprojektinsa lehden päätoimittajalle ja kuvatoimittajalle. He kiinnostuivat kuvasarjasta, johon Alkan on tallentanut vierasmaalaisten rekkakuskien arkea Suomessa. Reportaasimainen kuvasarja julkaistaan lehdessä lähiaikoina.

Sercan Alkan, 39

- Kotoisin Istanbulista, asunut Suomessa 12 vuotta.
- Opiskellut Turkissa journalismia yliopistossa.
- Työskennellyt kotimaassaan toimittajana eri medioissa, harrastanut ja opiskellut samaan aikaan valokuvausta.
- Kaksi lasta.
- Käy vapaa-ajalla kuntosalilla ja tapaa kavereitaan.

Nadiia Fedorova, 37

- Kotoisin Kiovasta, asunut Suomessa kaksi vuotta.
- Ukrainassa maisterintutkinto journalismista.
- Työskennellyt kotimaassaan freelance-toimittajana ja kuvatoimittajana.
- Kaksi lasta.
- Vapaa-ajallaan maalaa vesiväreillä ja lukee kirjoja selkosuomeksi.

Alkanille onkin ollut myönteinen yllätys, miten kollegat ovat ottaneet hänen kuvansa vastaan:

– Kun näytän jonkin kuvan, palaute on yleensä avoimen myönteistä. Se, että saa positiivisen reaktion, tuntuu hyvältä. Kotimaassani Turkissa sai enimmäkseen kuulla ”ihan oookoo”.

Fedorova naurahtaa ja sanoo:

– Ukrainassa työstä saa vastaanottaa enemmän kritiikkiä. Siellä pitää tuottaa aika ainutlaatuisia materiaalia, jotta saisi kehuja. Perushyvistä aineistosta ei sanota oikeastaan mitään.

Siksi molemmat ovat kiinnittäneet huomiota suomalaiseen tapaan antaa palautetta.

– Aina ensin sanotaan jotain myönteistä, vasta sitten huomautetaan, jos on jotain korjattavaa, Alkan sanoo.

– Tuleekohan se koulusta, Nadiia Fedorova pohtii.

MITEN KAKSI VUOTTA SUOMESSA ASUNUT TOIMITTAJA OLISI VOINUT OSATA KIRJOITTA HAKUKENTTÄÄN SANAN MAANPUOLUSTUSKORKEAKOULU?

Suomen Kuvalehdessä journalisteilla on aikaa suunnitella, tehdä taustatyötä, tutkia ja kirjoittaa, Nadiia Fedorova sanoo.

Sercan Alkanin tulevaisuuden suunnitelmissa siintää suomalainen korkeakoulututkinto.

– 11-vuotias poikanikin kertoi, ettei opettaja kritisoi, vaan kannustaa.

Toimituksissa ei vielä juurikaan työskentele maahanmuuttajajournalisteja.

Nadiia Fedorova ja Sercan Alkan kuuluvat *Suomen Kuvalehden* ensimmäisiin maahanmuuttajiin.

– Se on meille uutta, se on toimitukselle uutta, Fedorova sanoo.

Itse hän toivoo voivansa hyödyttää toimitusta omalla taustallaan ja kontakteillaan.

Maahanmuuttajien hän ajattelee rikastuttavan toimitusten perspektiiviä.

– Meillä on kontakteja maahanmuuttajien kesken, ja tietysti tiedämme tarkemmin, minkälaisia ongelmia, minkälaisia aiheita keskuudestamme nousee. Sitä kautta löytyy näkökulmia, joita suomalaiset journalistit eivät voi tuottaa.

Sercan Alkan myös olettaa, että

maahanmuuttajan on helpompi keskustella toisen maahanmuuttajan kanssa ja avautua hänelle ongelmista.

Työkielestä suomi

Toimituksessa Sercan Alkan aisti ensimmäisenä positiivisen energian. Kollegat ovat avokonttorissa lähellä, ja ilmapiiri on hyvä. Koukuksissa puhutaan ainoastaan suomea.

– Kukaan ei käännä asioita englanniksi.

Se, jos mikä, antaa potkua opiskella kieltä lisää.

Nadiia Fedorova joutui harjoittelun alussa erikoisen tilanteen eteen. Hän oli tekemässä kollegansa kanssa infografiikkaan perustuvaa artikkelia Suomen sijoitumisesta Global Firepower 2023 -rankauksessa.

– Etsiessäni asiantuntijaa ja tilastotietoja otin yhteyttä puolus-

tusvoimien viestintäyksikköön. Minua pyydettiin yllättäen lähettämään linkkejä aikaisempiin julkaisuuniin juttuihini.

Harjoittelun alussa Fedorovalla ei kuitenkaan ollut mitään, mitä näyttää. Myöskään hänen nimeään ei ollut vielä listattuna lehden apinalaatikossa.

– Kyllä minun taustani varmasti tarkistettiin. Mutta kun selvitin, että olen vasta aloittanut harjoittelun, sain lopulta pyytämäni tilastot.

Sercan Alkan pohtii jo, mitä tehdä opintojen jälkeen. Mielessä siintää suomalainen korkeakoulututkinto. Mutta juuri nyt hän on tyytyväinen kurssiin ja harjoittelupaikkaansa:

– Tämä koulutus on antanut käsiimme ison avaimen. Sen avulla voimme avata ovia suomalaiseen työelämään ja hankkia sitä kautta lisää kokemusta ja kontakteja. ●

HELMIJUTTU

Laura Myllymäki on kirjoittava ja editoiva tuottaja A-lehtien ajankohtaismedioissa. Hän tuottaa juttuja erityisesti Apu360-sovellukseen.

LAURA MYLLYMÄKI

Laura Myllymäki.

SOSIAALI- TYÖNTEKIJÖIDEN MATKASSA

Tuottaja Laura Myllymäki halusi selvittää,
onko lastensuojelun päivystystyössä jotain sellaista,
joka julkisessa keskustelussa jää katveeseen.

TEKSTI LAURA MYLLYMÄKI

Olisipa hienoa päästä tekemään vanha kunnon reportaasi.

Tästä yksinkertaisesta ajatuksesta syntyi idea seurata lastensuojelun päivystystä tekevien sosiaalityöntekijöiden työpäivää. Jutussa lukija vietäisiin paikkaan, jonne hän ei yleensä pääse, ja juttu lisäisi ymmärrystä lastensuojelun arjesta.

Kaipuu päästä tekemään reportaasia ei kummunnut tyhjältä. *Imagen* ja *Avun* toimituksessa olemme huomanneet, että juuri reportaaseista on usein huu-tava pula. *Imagen* päätoimittaja **Niklas Thesslund** on toimituspalavereissa tavannut sanoa, että essee on korvannut reportaasin. (Thesslund tosin huomauttaa, että alun perin havainnon on tehnyt kirjailija **Juha Itkonen**.)

Syitä reportaasikadolle voi etsiä ainakin rahasta. Reportaasien tekemiseen menee paljon enemmän aikaa ja vaivaa kuin esimerkiksi muutaman tuhannen merkin henkilövetoiseen tai asiantuntijaa haastattelavana hyödyntävään juttuun. Reportaasit siis ovat aikakausmedialle kalliita teetettäviä. Esseen taas voi kirjoittaa oman työpöydän ääressä. Usein niiden

aiheet ovat omakohtaisia, jolloin toimittajalla on jo etukäteen hyvät tiedot aiheesta.

Olin jo pitkään halunnut kirjoittaa lastensuojelun arjesta. Mietin, mikä lastensuojelutyössä on sellaista, mihin liittyy hirveästi oletuksia ja latauksia. Tästä ajatusketjusta sain päähäni kiireelliset sijoitukset.

Oli kuitenkin selvää, etten todennäköisesti pääsisi kärpäseksi kattoon seuraamaan, kun sosiaalityöntekijät tekevät kiireellisiä sijoituksia. Lasten ja heidän vanhempiansa yksityisyyden suojan vuoksi oli vaikea nähdä, miten sellainen onnistuisi. Siksi oli mietittävä toisenlaista toteutustapaa.

Syksyllä 2022 Vantaa sai Etelä-Suomen aluehallintovirastolta 800 000 euron uhkasakon, koska kaupunki oli epäonnistunut takaamaan lastensuojelun asiakasturvallisuuden. Tässä vaiheessa alkoi kirjastua, että juttuni näkökulma olisi lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden työssä.

Millaista on työ, johon on vaikea löytää tekijöitä? Millaisessa paineessa sosiaalityöntekijät joutuvat tekemään päätöksiä, jotka koskevat vaikeissa olosuhteissa elävien lasten elämää? Onko työssä jotain

sellaista, mitä suuri yleisö ei ymmärrä? Tähän olisi kiinnostavaa päästä kiinni, ajattelin.

ERÄÄN kontaktin kautta sain yhteyden **Hanna Holmberg-Sotoon**, Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen lapsiperheiden ja lastensuojelun päivytyksen johtavaan sosiaalityöntekijään. Halusin edelleen päästä seuraamaan sosiaalityöntekijöitä, joiden työtehtäviin kiireelliset sijoitukset kuuluvat, ja Holmberg-Soton tiimissä heitä oli.

Olin ensimmäistä kertaa yhteydessä Holmberg-Soton kanssa tammikuussa 2023. Selvisi, että voisimme seurata sosiaalityöntekijöiden päivää, mutta yllättäviin asiakastapaamisiin emme pääsisi mukaan. Holmberg-Soton avulla juttu löysi päähenkilönsä, sosiaalityöntekijät **Sanna Jauhiaisen** ja **Marita Liusvaaran**.

Varsinaisen juttukeikkapäivän haarukoiminen alkoi. Siinä keskinen tovi. Vaihdoin viestejä kevään ajan, ja saimme lopulta sovittua kaikille sopivan jutuntekopäivän alkukesään.

Ennen juttukeikkaa pohdin jonkin verran myös sitä, miten välttäisin jutussa keskiluokkaisen tai eksotisoivan kehystyksen. Se on riskinä, kun kaksi hyväosaista journalistia lähtee tekemään lastensuojeluaiheista reportaasia. Pohdin myös, millaista sosiaalityöntekijöiden viranomaisjargon olisi. Näin silmissäni, miten haastateltavani puhuisivat kielellä, jota sen enempää minä kuin valokuvaaja emme ymmärtäisi.

Valmistauduin esittämään tyhmiä kysymyksiä. Luin taustaksi muita lastensuojeluaiheisia juttuja ja tutkimuskirjallisuutta, esimerkiksi osioita **Juho Saaren**, **Niko Eskelisen** ja **Liisa Björklundin** teoksesta *Raskas perintö – Ylisukupolvinen huono-osaisuus Suomessa*. Pyysin jutun tuottajaksi kollegaani **Milka Sauvalaa**, joka on itsekin kirjoittanut lastensuojelusta. Milka antoi jutun suunnitteluvaiheessa hyviä vinkkejä ja briiffasi minua taustaksi.

Muistutin itseäni näkökulmasta: keskittyisin lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden näkökulmaan, heidän työhönsä. Toisenlaisten lastensuojelujuttujen aika olisi joskus myöhemmin.

Työpariksi sain **Hannes Paanasen** A-lehtien kuvatoimituksesta. Olimme molemmat innoissamme jutusta, ehkä erityisesti siksi, että sekä Paananen että minä teemme työssämme paljon muutakin kuin omia juttuja. Paananen on A-lehtien kuvatoimituksen

ryhmänvetäjä. Itse käytän tuottajana suhteellisen paljon työaikaa muitten tekemien juttujen tilaamiseen ja editoimiseen. Oli siis harvinaista herkkua päästä ”repparimaan”, vieläpä kokonaiseksi päiväksi.

Paananen oli erinomainen työpari, katso vaikka kuvat.

KEIKKAPÄIVÄ oli aurinkoinen alkukesän päivä. Me vietimme sen kuitenkin suurimmaksi osaksi sisätiloissa virastotalossa Vantaalla. Saavuimme paikalle puoli yhdeksän aikaan aamulla. Ideana oli olla kärpäsenä katossa työntekijöiden päivässä, mutta myös saada haastatteluja toimiston väeltä.

Reportaasissa olisi hyvä olla toimintaa, tekemistä. Siksi olin ollut etukäteen vähän huolissani siitä, kuinka paljon saisimme irti miljööstä, virastotalosta – asiakastapaamisiin kun emme pääsisi mukaan.

Paananen onnistui kuitenkin saamaan kuviin ja videoihin todella paljon sisältöä.

Päivä alkoi yksikön kahvihuoneesta. Varsin pian kävi ilmi, että kahvi pitää hankkia työpaikalle itse. Kahviryhmä on kaksi: tummapaahtoiset ja vaaleapaahtoiset. Maidot kustannetaan niin ikään omasta taskusta. Tieto jäi lopulta pois jutusta, sillä jostain piti tiivistää.

Sekä Sanna Jauhainen että Marita Liusvaara olivat tehneet edellisellä viikolla ylitöitä, eivätkä he olleet ainoita. Ylityöt ovat yksi tapa, jolla hyvinvointialue on yrittänyt purkaa paisuneita lastensuojelun jonoja.

Aamupalaverissa opin, miten päivän työt jaetaan. Päivytykseen saapuvista lastensuojeluilmoituksista käytetään ABCDE-luokittelua. A:t ovat akuuteimpia; tilanteita, jotka tapahtuvat juuri sillä hetkellä ja joita varten pitää lähteä paikan päälle vielä samana päivänä. E:t taas ovat ilmoituksia, joiden ei edes kuuluisi olla päivytyksen listoilla.

Olen iloinen siitä, että juttuni päähenkilöt, Jauhainen ja Liusvaara, olivat niin avoimia ja vastailivat parhaansa mukaan kysymyksiini. Tiesin jo juttukeikalla, ettei minulla tulisi olemaan pulaa materiaalista, pikemminkin päinvastoin. Myös Hanna Holmberg-Soto antoi laajan haastattelun.

Vaikka koko juttuidea oli saanut alkunsa kiireellisistä sijoituksista, juuri tuona päivänä Jauhainen ja Liusvaaran päätettäväksi ei tullut sijoituksia. Yllättävintä päivässä oli, että Jauhainen ja Liusvaara joutuivat olemaan yhdessä asiakastapaamisessa

ENNEN JUTTU- KEIKKAA POHDIN, MITEN VÄLTÄISIN JUTUSSA KESKI- LUOKKAISEN TAI EKSOTISOIVAN KEHYSTYKSEN.

Sosiaalityöntekijä Sanna Jauhiainen työhuoneessaan vantaalaisessa virastotalossa.

poikkeuksellisen kauan. Emme olleet arvioineet, että se veisi niin paljon aikaa.

Minulle ja Paanaselle se tarkoitti odottelua. Söimme siinä välissä lounasta.

Keikkapäivä päättyi aika tarkkaan siihen, kun Sanna Jauhiainen lähti töistä kotiin, eli vähän ilta-päiväneljän jälkeen.

AIKAKAUSLEHDESSÄ on tapana suunnitella tarkkaan etukäteen, millainen lopullisesta jutusta tulee. Ajattelen, että reportaasikeikoille on kuitenkin syytä jättää sattumanvara. On mahdollista, että tapahtuu jotain yllättävää ja ennakoimatonta. Silloin toimittajan on vain reagoitava tapahtumiin ja muutettava suunnitelmaa. Niin voi parhaimmillaan syntyä hieno journalismia.

Tässä jutussa mukavaa oli se, että keikalla saattoi vain heittäytyä mukaan päivän kulkuun. Se oli koko homman juju. Työpäivän aikana tuli yllätyksiä, mutta ne myös kuvastivat sosiaalityöntekijöiden työn luonnetta.

Työ lastensuojelun virka-aikaisessa päivystyksessä muistutti minua itse asiassa hieman uutistystöistä; sosiaalityöntekijöiden eteen tuli tilanteita, joita oli pienillä ensitiedoilla lähdeittävä akuutisti selvittämään. Välillä oli lähdeittävä keikalle. Oli useita

lastensuojeluilmoituksia, joita piti priorisoida. Sitten piti vielä tehdä kirjauksiakin.

Koko ajan tapahtui jotain.

AIKA pian keikan jälkeen toimituksen väen kesäloimat alkoivat pyöriä, ja jouduin sijaishommiin. En siis päässyt kirjoittamaan juttua heti. Lomien jälkeen pe-rehdyin vielä asiakirjojen tasolla siihen, missä menttiin hyvinvointialueen saamassa selvityspyynnössä.

Ensimmäisen version jutusta kirjoitin alkusyksystä. Koska jutun tarkoituksena oli näyttää lukijalle, millainen on lastensuojelun sosiaalityöntekijän tavallinen työpäivä, oli loogista, että jutun rakennekin noudattaisi kronologisesti sosiaalityöntekijöiden työpäivän kulkua. Päätin kuitenkin tuoda juttuun muutakin kontekstia, kuten tilastotietoa, ja jutussa hypitään välillä läsnäolon tasolta yleisempään, taustoittavaan tietoon.

Tuottajani **Milka Sauvala** editoi jutun. Häneltä sain näkemystä siihen, mitä kannattaa jättää pois. Olin ahnehtinut juttuun liian paljon asiaa ja lipsunut näkökulmasta. Sauvala palautti minut ruotuun.

Juttu julkaistiin Apu360-sovelluksessa ja Apu.fi-sivustolla 27. lokakuuta, eli samoihin aikoihin, kun kirjoitan tätä juttua.

Lopulta kävi niin kuin usein käy: kiinnostuin aiheesta lisää. Aion vastakin kirjoittaa lastensuojelusta. ●

KUOLEMA LAVALLA

TEKSTI PASI KIVIOJA KUVITUS OUTI KAINIEMI

MOI, MÄ OLEN PASI. PÄÄTIN
MENNÄ TOIMITTAJIEN STAND UP
-KURSSILLE, JOSKO NE TEKISIVÄT
SIELLÄ MINUSTA HAUSKAN.

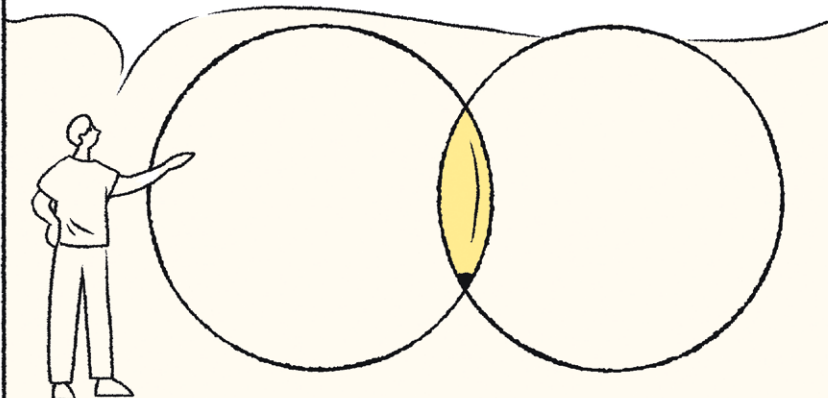

AJATTELIN MYÖS,
ETTÄ KURSSI TOISI
ERILAISTA NÄKÖKULMAA
KIRJOITAMISEEN.

HYVIÄ HARJOITUKSIA
SIELLÄ OLIKIN.
TEKNIIKOITA TYHJÄN
PAPERIN KAMMOON,
TAJUNNAVIRTAA,
VIDEOANALYYSEJA,
VITSIN ANATOMIAA
JA ESIINTYMIS-
HARJOITUKSIA.

HUUMORIAAHAN SYNTYY ESIMERKIKSI SILLOIN, KUN YHDISTEELEE
TOISIINSA KUULUMATTOMIA SATUNNAISIA ASIOITA.

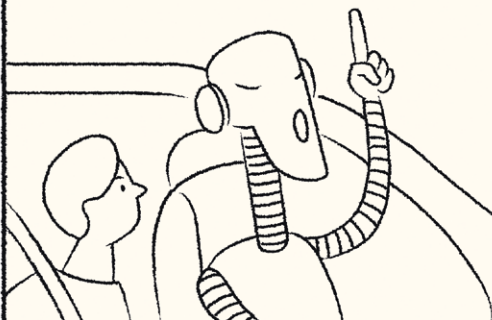

VAIKKA ETTÄ MITÄ
YHTEISTÄ ON
PARISUHTEELLA JA
UPPOPALLOLLA?

HAPPI LOPPUU
KUMMASSAKIN!

TAI TEKOÄLYLLÄ JA ESPOOLAISELLA MIESINSINÖÖRILLÄ?

KUMPIKIN LUULEE TIETÄVÄNSÄ
KAIKESTA KAIKEN JA KERTOO
SEN EREHTYMÄTTÖMÄLLÄ
ITSEVARMUUDELLA.

VITSIN RAKENNEHAN ON
VARSIN SIMPPPELI. ENSIN
LUODaan ALKUASETELMA
ELI SETUP.

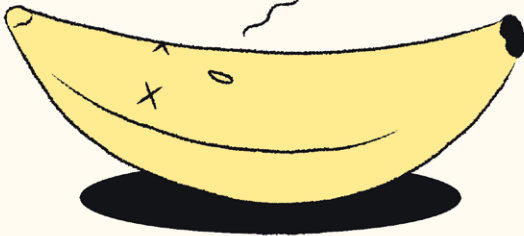
TÄTÄ EI KYLLÄ
TOIMITTAJAKOULUSSA
OPETETTU.

VAIKEAKSI HOMMA MUUTTUU SITTEN, KUN
PITÄISI KEKSIÄ PUNCHLINE ELI SE KOHTA,
JONKA TARKOITUS ON IRROTTAA NAURUT.

TIEDÄTTEKÖ, MIKÄ ON PAHINTA,
MITÄ STAND UPISSA VOISI TAPAHTUA?

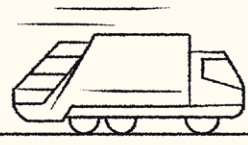
LAVAKUOLEMA

ETTÄ JOS EI
OLEKAAN YHTÄÄN
HAUSKA, EIKÄ
KUKAAN NAURA
EDES SÄÄLISTÄ.

MUTTA HEI,
KAIKKIEN ON
KUOLTAVA
JOSKUS!

NIIN SIIS JOO...
TOTA NOIN... ÖÖ...
MITÄHÄN MUN PITIKÄÄN
SANOA.

AAA, JOO...
ONKO ELÄMÄÄ
LAVAKUOLEMAN JÄLKEEN?

KIITOS,
HAEN
TAKKINI.

Vierailu huipentui toimitusvierailuun, jossa tutustuimme muun muassa tähän lasikoppiin, josta tehdään *Dagbladetin* livelähetykset.

Operaatio Oslo

Iltalehden toimitusosasto järjesti jäsenmatkan Osloon. Tämä on juttu siitä, miten se onnistui ja mistä reissuun saatiin rahaa.

TEKSTI KATARIINA TALEVA

Idea matkasta syntyi toimitusosaston hallituksen kokouksessa alkuvuodesta, kun mietimme mitä mukavaa tekemistä voisimme liiton jäsenille *Iltalehdessä* tänä vuonna järjestää.

Kohdekaupungiksi valikoitui nopeasti Oslo, sillä paikallisesta iltapäivälehdessä *Dagbladetista* oli käynyt vierailijoita *Iltalehden* toimituksessa. Sitä paitsi harva meistä oli käynyt kaupungissa, joka oli myös ajankohtainen kohde

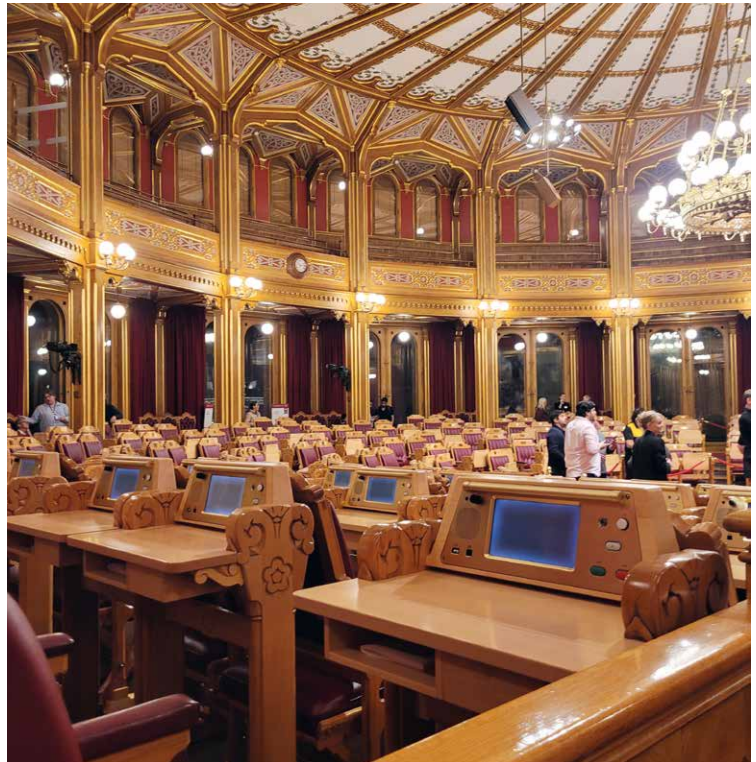
Suomen Nato-jäsenyyden myötä. Kokosimme hallituksesta pienemmän työryhmän suunnittelemaan matkaa tarkemmin. Vierailukohteiksi valitsimme *Dagbladetin* toimituksen lisäksi Suomen suurlähetystön.

Apurahan hakemista kiireellä

Päätimme, että matka toteutetaan alkusyksystä 2023 ja sinne voisi lähteä maksimissaan 15 henkilöä. Alustavien laskelmien mukaan

15 hengen majoitukseen ja lentolippuihin tarvitsisimme rahaa noin 5 500 euroa.

Apurahahakujen kanssa meinasi tulla kiire, mutta onneksi Jokesin apurahaa loppuvuodelle pystyi vielä hakemaan. Olimme epävarmoja, voisiko toimitusosasto hakea sitä. Muutaman puhe- län jälkeen selvisi, että toimitusosaston puheenjohtaja voi hakea apurahaa osastolleen, joten minä varapuheenjohtajana luonnostelin

Osa ehti vierailemaan Holmenkollenilla, sillä se on vain puolen tunnin junamatkan päästä Oslon keskustasta. Kuvassa olympiatiuli. (vas.) Yleisö pääsi vapaasti kiertelemään Taiteiden yönä Suurkäräjillä. (oik.)

hakemuksen ja osastomme puheenjohtaja **Jenni Gästgivar** lähetti sen. Alustavan ohjelman perusteella meille myönnettiin apuraha koko haetulle summalle eli saimme 5500 euroa.

Viestinnällinen haaste

Matkan ajankohta oli syyskuun puolessavälissä. Kun saimme Jokesin apurahasta myönteisen päätöksen kesäkuussa, järjestelyt pääsivät täyteen vauhtiin.

Viestinnällisesti ajankohta oli hankala, sillä silloin talossamme olivat jo kesätyöntekijät, jotka eivät matkan aikana enää olisi töissä. Päätimme kuitenkin, että viestimme matkasta koko toimitukselle, sillä se olisi hyvää mainosta toimitusosastolle ja liitolle. Viestissä korostimme, että matkal-le lähtijän tulisi olla Journalisti-

liiton jäsen, mutta hänellä olisi myös oltava voimassa oleva työsuhde *Iltalehteen* syyskuun ajaksi. Viestissä kerroimme myös suoraan, että matka olisi vapaa-aikaa eli jokaisen olisi järjestettävä itse kyseiset päivät vapaaksi.

Etukäteen päätimme, että jos ilmoittautuneita on enemmän kuin 15, jokaiselta lehden osastolta pääsee matkalle maksimissaan kaksi henkilöä. Myös toimitusosaston hallituksesta valittaisiin ainoastaan kaksi lähtijää, jos ilmoittautuneita tulisi enemmän kuin mukaan mahtuu. Kävi kuitenkin niin, että ilmoittautuneita oli tasan 15.

Ostimme lentoliput Oslon heti kesäkuussa, kun lähtijät olivat tiedossa. Elokuussa kokoonnuimme matkaan lähtevien hallituksen jäsenten kanssa ja jaoimme järjestelyihin vaadittavat työt 4–5

toimitusosaston hallitusedustajan kesken, jotta kenellekään ei tullut liikaa hoidettavaa.

Matka rahoitettiin Jokesin tuen lisäksi omavastuuosuudella, joka oli 75 euroa matkustajaa kohden. Näin kokonaisbudjettimme oli 6625 euroa. Omavastuu oli tärkeä matkustajien sitouttamisen kannalta, mutta myös rahallisesti. Kustannukset olivat nousseet alkuvuoden laskelmista, ja loppujen lopuksi omavastuurahoja käytettiin myös hotelliyöpymiskattamiseen.

Matkaanlähtö oli 14. syyskuuta ja paluu 16. syyskuuta. Osa oli sopinut lomapäiviä matkan ajaksi, jotkut käyttivät itsensä ammatilliseen kehittämiseen tarkoitettuja koulutuspäiviä eli TAKO-päiviä.

Norjan hallituksen kesäkohut Saavuimme Oslon torstaina iltapäivästä. Yövyimme kahden

Suurlähetystössä olisimme mieluusti viettäneet enemmänkin aikaa, sillä meillä oli paljon kysymyksiä Suomen ja Norjan eroavaisuuksista.

Kun meillä palstatilaa vei kesällä rasismikohu, Norjassa puhuttiin hallituksen osakekaupoista ja sisäpiiritiedon hyödyntämisestä.

hengen huoneissa Comfort Grand Central -hotellissa, joka oli käytännössä rautatieaseman sisällä. Torstaille oli suunniteltu ainoastaan vapaata ohjelmaa myöhäisen lennon takia. Olimme sopineet yhteisestä omakustanteisesta ruokailusta ”paikallisessa Kalliiossa” eli Grünerløkkan alueella viihtyisässä tapas-ravintolassa. Oli mukava viettää rento ilta yhdessä.

Seuraavana aamuna olimme sopineet tapaamisen Suomen suurlähettilään residenssiin, jossa tapasimme lähetystön neuvonantajan **Reetta Erlienin**. Hän kertoi meille tunnin ajan Norjan sisä-

poliittisesta tilanteesta. Hauska sattuma oli, että muutama vuosi sitten korona-aikaan yksi matkalla olleista toimittajistamme oli haastatellut Erlienin Norjan koronakäytännöistä.

Oli mielenkiintoista kuulla Erlieniltä juuri käydyistä Norjan kuntavaaleista sekä Norjan hallituksen kesäkohuista, jotka olivat hieman erilaisia kuin Suomessa. Kun meillä palstatilaa vei kesällä rasismikohu, Norjassa puhuttiin hallituksen osakekaupoista ja sisäpiiritiedon hyödyntämisestä. Vierailuhetkellämme oli käynnissä tiukka keskustelu siitä, että

entisen ulkoministerin puoliso oli ostanut osakkeita sisäpiiritietoja hyödyntäen. Tämä oli kiinnostava puheenaihe myös Suomen mediassa vielä matkan jälkeenkin, joten oli hienoa kuulla paikallisilta, miten maassa asiasta puhuttiin ja uutisoitiin.

Seuraavaksi olimme sopineet vierailun Aller Median *Dagbladet*-lehteen. Siellä meidät ottivat avosylin vastaan päätoimittaja **Frode Hansen** sekä *Dagbladet* Pluss -palvelun toimituspäällikkö **Bjørn Carlsen**. Lisäksi toimittaja **Bjørge Dahle Johansen** esitteli meille lehden breaking news -toimintaa.

Yhteensä *Dagbladetin* ohjelma kesti kolme tuntia. Oli mielenkiintoista huomata, kuinka samantyyppisiä kehityskulkuja Suomen ja Norjan lehdistössä on ollut. Lopuksi saimme kierroksen lehden toimituksessa.

Taiteiden yö

Kiireisen päivän jälkeen illalla oli jälleen vapaata ohjelmaa. Sattumalta perjantaille osui myös paikallinen Taiteiden yö, joka avasi paljon ovia mielenkiintoisiin paikkoihin. Esimerkiksi Munch-museoon pääsi tuolloin maksutta. Myös Suurkäräjille pääsi vierailemaan maksutta keskellä yötä.

Lauantaina ennen kotimatkan alkua sai joko nukkua pitkään tai vieraila kulttuurikohteissa. Moni kävi Munch-museossa ja noin puolen tunnin junamatkan päässä Holmenkollenilla.

Matka sai osallistujilta positivistista palautetta, moni koki sen innostavana ja energiaa tuovana. Oli hienoa tutustua toisen maan kulttuuriin ja paikalliseen iltapäivälehteen, mutta monen mielestä matka teki hyvää myös yhteishengelle, sillä mukana oli ihmisiä eri osastoilta.

Uskon, että matka pysyy puheissa ja muistoissa vielä pitkään. ●

KÄÄNNEKOHTA

Lööpin uudessa juttusarjassa kysytään ajankohtaisilta henkilöiltä ajankohtaisia kysymyksiä.

Jos Sonja Saarikoski olisi diktaattori, hän räjäyttäisi yhden asian heti

TEKSTI VALTTERI PARIKKA

Toimittaja **Sonja Saarikosken** kirja *Naisvangit* (Siltala) julkaistiin syyskuussa. Kolmevuotisen selvitys- ja kirjoitustyön jälkeen syntyi teos, joka pureutuu syvälle suomalaiseen rikollisuuteen. Kirja kertoo niin miesten ehdoilla suunnitelluista laitoksista kuin naisista niiden sisällä. *Lööppi* kysyi esikoistietokirjailijalta seitsemän kysymystä.

Tervehdys! Kerro alkuun, mistä kirjasi sai alkunsa.

– *Kuukausiliitteen* jutusta [2017], jossa olin viikon vankina Hämeenlinnan uudessa silloisessa naisvankilassa. Silloin havahduin siihen, että muurien sisällä on paljon hyvinvointiyhteiskunnan kirjoittamatonta historiaa. Kysyin vankilanjohtajalta, voisinko kirjoittaa vankilasta kirjan.

Nyt kuusi vuotta myöhemmin kirja on valmis.

Sitä luetaan ja siitä keskustellaan ympäri Suomen. Miltä tuntuu?

– Tosi ristiriitaiselta. Tykkään enemmän prosessista kuin julkaisuvaiheesta. Kun kirja meni painoon, se oli siinä. Se on kauhistuttavaa, pelottavaa ja tietysti myös helpottavaa. Nyt olen toki onnellinen.

Miten kirjan kirjoittaminen erosi leipätyöstäsi, narratiivisten lehtijuttujen kirjoittamisesta?

– Oikea käsittelytapa oli paljon vaikeampi löytää kirjaan kuin lehtijuttuun. Lehtijuttuun mahtuu tavallaan vain yksi stoori, kirjaan paljon enemmän. Tässä kirjassa yhtenä tavoitteenani oli esimerkiksi se, että halusin kertoa keskenään ristiriitaisia tarinoita.

Mitä tarkoitat keskenään ristiriitaisilla tarinoilla?

– Kirjassa ei anneta esimerkiksi yksiselitteisiä vastauksia siihen, mistä rikollisuus johtuu tai pitäisikö

LAURA MALMIVAARA

”KIRJAA EI KANNATA KIRJOITTA, JOS SAMAN ASIAN VOISI KERTOA JOSSAIN TOISESSAKIN MUODOSSA.”

rangaistuksia keventää. Kirjassa näkyy esimerkiksi se, miten eri tavoilla kirjan kaksi keskeistä henkilöä, **Paula** ja **Sabrina**, tulkitsevat seksuaalisen hyväksikäytön vaikuttaneen elämiinsä.

Mikä on vinkkiä toimittajalle, joka haaveilee tietokirjan kirjoittamisesta?

– Ideasta pitää olla tosi, tosi kiinnostunut! Meillä kaikilla on vain muutamia sellaisia aiheita, joihin jaksaisi paneutua loputtomasti. Kirjaa ei kannata kirjoittaa, jos saman asian voisi kertoa jossain toisessakin muodossa.

Otetaan vielä ajatusleikki. Jos olisit diktaattori, minkä yhden asian muuttaisit suomalaisessa yhteiskunnassa selvitystyösi perusteella?

– Räjäyttäisin lastensuojelun. Sitä pitäisi uudistaa jotenkin niin, että huostaanottoihin päädyttäisiin harvemmin. Ne ovat kalliita ja toimivat huonosti. Monesti niihin päädytään siksi, että ennalta ehkäisevät palvelut eivät ole aiemmin toimineet.

Miten ajattelusi on muuttunut kirjan teon aikana?

– Joskus uskoin esimerkiksi mahdollisuuksien tasarvoon. En usko enää. ●

* . CX61 *

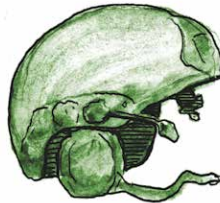
HUOPAAJA

OSA 18: *Rauhaa rajalle vuonna 2024*

JOKAISEN NATO-SUOMALAISEN KODIN ON SYYTÄ VARUSTAUTUA. KOSKA TURVALLISUUSYMPÄRISTÖMME ON MUUTTUNUT, ENÄÄ EI OLE SYYTÄ VEKKEILLÄ PUOLUEETOMUUDELLA.

Vinkkejä antaa puolustusministeri Antti Häkkänen

SA-shop *(Reserviläisliiton suosituksesta)*
Valtio perustaa yhteistyössä Reserviläisliiton kanssa isänmaallisuutta ja taistelutahtoa nostattavan nettivarustekaupan, joka tarjoaa kiehtovan kokonaisuuden taisteluvarusteita.

Puolustusministeri suosittelee:

Jokakodin rauhanpaketti

(Reserviläisliiton laatima)

- Maastopuku M05
- Varsikengät
- Taisteluliivit
- Kypärä
- Reserviläiskivääri

3D-TULOSTAMAAN!

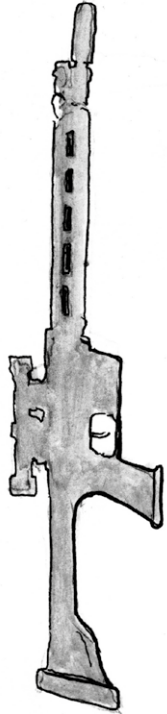
(Reserviläisliitto suosittelee)

Reserviläisliiton suosituksesta valtio tukee tuliaseiden omaehtoista tulostamista.

KAIKKI AMPUMAAN!

(Reserviläisliitto suosittelee)

Enää ei tarvitse ampua omaan päikkiin, sillä valtio tukee myös ammuksien hankintaa.

PÄIVÄRAHAT

Vapaaehtoiseen taistelukoulutukseen osallistuvat voivat nostaa korvaukset kustakin harjoituksesta.

KILOMETRIKORVAUKSET

Luonnollisesti harjoituspaikalle siirtymisestä aiheutuneista kuluista voi periä korvauksen oman auton käytöstä.

MUISTA KODIN SOTATALOUSVÄHENNYS!

Mitä enemmän varustaudut, sitä suuremmat ovat verovähennysmahdollisuudet.